

31/2010

Ympäristörikos- ja alusjäterikosdirektiivien voimaansaattaminen

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

31/2010

Ympäristörikos- ja alusjäterikosdirektiivien voimaansaattaminen

1.2.2010

Julkaisun nimi Ympäristörikos- ja alusjäterikosdirektiivien voimaansaattaminen

Tekijä Ympäristörikos- ja alusjäterikosdirektiivien täytäntöönpanotyöryhmä
puheenjohtaja Lena Andersson
sihteeri Sami Kiriakos

Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja Sarjanumero 31/2010

OSKARI numero	OM11/41/2009	HARE numero	OM031:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (nid.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (nid.)	978-952-466-739-5	ISBN (PDF)	978-952-466-740-1

Asia- ja avain- sanat rikosoikeus, ympäristön suojele, EU:n aineellinen rikosoikeus

Tiivistelmä Esityksessä ehdotetaan ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY kansallisen täytäntöönpanemisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön. Direktiivissä on asetettu ympäristörikossäännöksiä koskevat vähimmäisvaatimukset. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin direktiivin asettamat vaatimukset.

Esityksessä ehdotetaan direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista ydinenergian käyttörikokseen, räjähdeterikokseen ja varomattomaan käsittelyyn. Pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3 ja 4 artiklan vastaiset teot ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi ympäristön turmelemisena. Luonnonsuojelurikoksena rangaistavaksi ehdotetaan säädettäväksi eräät luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/1997, niin sanotun CITES-asetuksen, vastaiset teot. Lisäksi ehdotetaan ympäristön turmelemista koskevan säännöksen ja eräiden ympäristönsuojelulain säännösten muuttamista niin, että ne koskevat uutta otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009 samannimisen kumotun EY:n asetuksen sijasta.

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2010, jolloin direktiivin on oltava kansallisesti täytäntöönpanu unionin jäsenvaltioissa.

Esityksessä on myös arvioitu alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta annetun direktiivin 2009/123/EY velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet.

1.2.2010

Publikationens
titel

Genomförande av miljöbrotts- och fartygsavfallsbrottsdirektiven

Författare

Justitieminis-
teriets publikation

Betänkanden och utlåtanden Serienummer 31/2010

OSKARI nummer	JM 11/41/2009	HARE nummer	JM031:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-739-5	ISBN (PDF)	978-952-466-740-1

Sak- och
nyckelord

straffrätt, skydd av miljön, EU:s materiella straffrätt

Referat

I propositionen föreslås det de ändringar i lagstiftningen som förutsätts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser. I direktivet har uppställts minimikrav för bestämmelser om miljöbrott. Den finska lagstiftningen uppfyller i huvudsak direktivets krav.

För att direktivets förpliktelser ska uppfyllas föreslås det i propositionen att juridiska personers straffansvar utvidgas till att omfatta straffbar användning av kärnenergi, sprängämnesbrott och ovarsam hantering. Det föreslås att gärningar som strider mot artiklarna 3 och 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel ska utgöra brott som miljöförstöring. Det föreslås att som naturskyddsbrott ska straffas vissa gärningar som strider mot rådets förordning (EG) nr 338/1997 skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, den s.k. CITES-förordningen. Dessutom föreslås det en ändring av bestämmelsen om miljöförstöring och vissa bestämmelser i miljöskyddslagen så att de gäller Europaparlamentets och rådets nya förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet i stället för den upphävda EG-förordningen med samma namn.

Det föreslås att lagändringarna träder i kraft senast den 25 december 2010 då direktivet ska vara genomfört nationellt i unionens medlemsstater.

I propositionen har också bedömts det nationella genomförandet av direktiv 2009/123/EG om ändring av direktiv 2005/35/EG om föroreningar förorsakade av fartyg och införandet av sanktioner för överträdelser. Gällande lagstiftning uppfyller direktivets förpliktelser.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 7 päivänä syyskuuta 2009 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus hallituksen esitykseksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY sekä alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta annetun direktiivin 2009/123/EY täytäntöönpanosta. Lisäksi työryhmän tuli valmistella direktiivien edellyttämät komissiolle tehtävät ilmoitukset direktiivien täytäntöönpanolainsäädännöstä Suomessa.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 28 päivänä helmikuuta 2010.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Lena Andersson oikeusministeriöstä ja jäseniksi lainsäädäntösihteeri Sami Kiriakos, oikeusministeriöstä, ylilääkäri Mikko Paunio sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Elise Sahivirta ympäristöministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Tuire Taina maa- ja metsätalousministeriöstä ja hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti liikenne- ja viestintäministeriöstä. Kiriakos on toiminut myös työryhmän sihteerinä. Tainan siirryttyä muihin tehtäviin on hänen tilallaan toiminut 15 päivästä tammikuuta 2010 alkaen lainsäädäntöneuvos Jukka Pekka Tolvanen maa- ja metsätalousministeriöstä. Työryhmän tuli myös kuulla asiantuntijana työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvissa asioissa ylitarkastaja Eriika Melkasta.

Työryhmä on laatinut ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Lisäksi työryhmä on laatinut taulukon, josta ilmenee ympäristörikosdirektiivin 2008/99/EY edellyttämä kansallinen lainsäädäntö.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä ¹⁸ päivänä maaliskuuta 2010

Lena Andersson

Sami Kiriakos

Mikko Paunio

Elise Sahivirta

Jukka Pekka Tolvanen

Kaisa Leena Välipirtti

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	11
YLEISPERUSTELUT	13
1 Johdanto	13
2 Nykytila	15
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	15
2.2 Kansainvälinen kehitys ja Euroopan unionin lainsäädäntö	17
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	17
3.1 Tavoitteet	17
3.2 Keskeiset ehdotukset	18
4 Esityksen vaikutukset	19
5 Asian valmistelu	19
6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	21
1 Direktiivien sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	21
1.1 Ympäristörikosdirektiivi	21
1.2 Alusjäterikosdirektiivi ja sen muutosdirektiivi	38
2 Lakiehdotusten perustelut	44
2.1 Rikoslaki	44
2.2 Luonnonsuojelulaki	46
2.3 Ympäristönsuojelulaki	47
3 Voimaantulo	47
4 Säättämisjärjestys	48
LAKIEHDOTUKSET	49
rikoslain muuttamisesta	49
luonnonsuojelulain 58 §:n muuttamisesta	51
ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta	52
RINNAKKAISTEKSTIT	53
rikoslain muuttamisesta	53
luonnonsuojelulain 58 §:n muuttamisesta	56
ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta	57

LAGFÖRSLAG	58
om ändring av strafflagen	58
om ändring av 58 § i naturvårdslagen	60
om ändring av 20 § i miljöskyddslagen.....	61
PARALLELLTEXTER	62
om ändring av strafflagen	62
om ändring av 58 § i naturvårdslagen	65
om ändring av 20 § i miljöskyddslagen.....	66
LIITE.....	67
Ympäristörikosdirektiivin liitteissä A ja B luetellut direktiivin 3 artiklaan liittyvät EY:n säädökset ja niitä vastaava kansallinen lainsäädäntö	67

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY kansallisen täytäntöönpanemisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön.

Direktiivissä on asetettu ympäristörikossäännöksiä koskevat vähimmäisvaatimukset. Tarkoituksena on tehostaa ympäristönsuojelua velvoittamalla jäsenvaltiot säätämään rangaistaviksi sellainen ympäristölle haitallinen toiminta, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa ympäristölle, eläimille tai kasveille tai lajien suojelulle. Rangaistaviksi säädettävät teot koskevat direktiivin liitteissä lueteltuihin yhteisön säädöksiin sisältyvien kieltojen rikkomista. Direktiivi edellyttää oikeushenkilöiden rangaistusvastuun ulottamista siinä säänneltyihin rikoksiin. Direktiivissä ei säädetä rangaistuslajeista tai – tasoista.

Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin direktiivin asettamat vaatimukset.

Esityksessä ehdotetaan direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista ydinenergian käyttörikokseen, räjähdeterikokseen ja varomattoon käsittelyyn.

Pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3 ja 4 artiklan vastaiset teot ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi ympäristön turmelemisena. Luonnonsuojelurikoksena rangaistavaksi ehdotetaan säädettäväksi eräät luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/1997, niin sanotun CITES-asetuksen, vastaiset teot. Edellä mainitut rikokset ovat jo nykyään rangaistavia erityislakien rikkomussäännösten nojalla. Jatkossa niihin kuitenkin tulisi sovellettavaksi oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat säännökset.

Ympäristön turmelemista koskevaa säännöstä ja ympäristönsuojelulain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että ne koskisivat kumotun otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000 sijaan samannimistä asetusta (EY) N:o 1005/2009, joka tuli voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010.

Esityksessä ehdotetaan teknisluonteista korjausta luonnonsuojelulain luonnonsuojelurikkomusta koskevan säännöksen sanamuotoon.

Esityksessä on myös arvioitu alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta annetun direktiivin 2009/123/EY velvoitteiden kansallista täytäntöönpanoa. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet.

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2010, jolloin ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY on oltava kansallisesti täytäntöönpanttu unionin jäsenvaltioissa.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 19 päivänä marraskuuta 2008 antama direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin, jäljempänä ympäristörikosdirektiivi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston 21 päivänä lokakuuta 2009 antama direktiivi 2009/123/EY alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta, jäljempänä alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivi.

Direktiiveillä on pyritty törkeimpiä ympäristörikoksia koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn yhdenmukaistamiseen. Pyrkimyksenä on, etteivät ympäristöstä piittaamattomat henkilöt ja yritykset voisi löytää toimintaympäristöä, jossa ympäristön turmeleminen ei olisi rangaistavaa tai sitä koskisivat lievemmät rangaistussäännökset kuin muualla. Ympäristörikokset ovat tyypillisesti vaikutuksiltaan kansainvälisiä. Laittomat päästöt siirtyvät helposti valtioiden rajojen yli. Direktiiveillä pyritään helpottamaan valtioiden välistä yhteistyötä tilanteissa, joissa rikosten vaikutukset ulottuvat useiden valtioiden alueelle.

Ympäristörikosdirektiivi

Euroopan yhteisöjen komissio teki 9 päivänä helmikuuta 2007 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (SEY) 175 artiklan nojalla ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Ehdotuksen taustalla oli yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä syyskuuta 2005 antama tuomio (C—176/03 komissio v. neuvosto), jolla kumottiin neuvoston 27 päivänä tammikuuta 2003 tekemä puitepäätos ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (2003/80/YOS). Tuomion mukaan puitepäätoksen artikkelit 1—7 olisi voitu pätevästi antaa SEY 175 artiklan nojalla. Puitepäätos oli kumottava Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 47 artiklan vastaisena, koska sillä loukattiin SEY 175 artiklalla yhteisölle annettua toimivaltaa. Puitepäätoksen 1—7 artiklan sääntely vastasi sisällöltään suurelta osin ehdotettua direktiiviä. Valtioneuvosto antoi 29 päivänä huhtikuuta 2005 eduskunnalle esityksen, jossa ehdotettiin puitepäätoksen täytäntöönpanoa (HE 52/2005 vp). Hallituksen esityksessä ehdotettiin voimaansaatettavaksi myös Euroopan neuvoston yleissopimus, johon sisältyy lähes vastaavat määräykset kuin puitepäätökseen. Hallituksen esitys peruutettiin puitepäätoksen kumoamisen vuoksi 27 päivänä huhtikuuta 2007.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat ympäristörikosdirektiivin 19 päivänä marraskuuta 2008. Direktiivin tavoitteena on taata ympäristönsuojelun korkea taso säätämällä vähimmäisvaatimukset vakavien ympäristöä vahingoittavien tekojen rangaistavuudesta. Vaikka yhteisön ympäristölainsäädäntö velvoittaa jäsenvaltiot useissa tapauksissa säätämään ympäristölainsäädännön rikkomisesta määrättävistä tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista, siihen ei sisälly säännöksiä, joiden mukaan jäsenvaltioiden olisi säädettävä vakavista ympäristörikoksista tuomittavista erityisistä

rikosoikeudellisista seuraamuksista. Ympäristörikosdirektiiviinkään ei kuitenkaan sisälly velvoitteita rangaistuslajeista tai -tasoista, mikä ei yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kuulunut EY:n toimivaltaan.

Ympäristörikosdirektiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 6 päivänä joulukuuta 2008, ja se tuli voimaan 26 päivänä joulukuuta 2009. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön 12 kuukauden kuluessa sen voimaantulosta eli ennen 26 päivää joulukuuta 2010. Direktiivin velvoitteet edellyttävät joitakin muutoksia lainsäädäntöön. Suurin osa direktiivin velvoitteista täyttyy kuitenkin jo nykyisen lainsäädännön nojalla.

Alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivi

Euroopan yhteisöjen komissio teki 11 päivänä maaliskuuta 2008 SEY:n 80 artiklan 2 kohdan nojalla ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta (KOM(2008) 134 lopullinen).

Muutettavassa 7 päivänä syyskuuta 2005 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/35/EY alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista, jäljempänä alusjäterikosdirektiivi 2005/35/EY, määritellään alusten aiheuttamaa ympäristön pilaantumista koskevat rikkomiset ja säädetään, että niistä on määrättävä ”tehokkaita, oikeussuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia, joihin voi sisältyä rikosoikeudellisia tai hallinnollisia seuraamuksia”. Ehdotuksen tarkoituksena oli korvata alusjäterikosdirektiiviin 2005/35/EY sisältyneitä rikosoikeudellisten seuraamusten luonnetta, lajia ja tasoa koskevia säännöksiä täydentänyt puitepäättös 2005/667/YOS alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta (niin sanottu alusjäterikospuitepäättös). Yhteisöjen tuomioistuin oli kumonnut mainitun puitepäättöksen 23 päivänä lokakuuta 2007 asiassa C—440/05 antamallaan tuomiolla. Kumotusta alusjäterikospuitepäättöksestä on annettu Eduskunnalle kirjelmä (U 20/2003 vp) 18 päivänä heinäkuuta 2003.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 21 päivänä lokakuuta 2009 alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivin, joka vastaa monelta osin kumotun puitepäättöksen sääntelyä. Alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivin mukaan alusten aiheuttamista päästörikoksista luonnollisille henkilöille määrättävien seuraamusten olisi oltava tehokkaita, oikeussuhtaisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen rikoksista, mutta oikeushenkilöiden osalta muutosdirektiivissä ei määritellä, olisiko seuraamusten oltava rikosoikeudellisia vai ei. Muutosdirektiivistä huolimatta Suomessa voidaan edelleen soveltaa hallinnollista öljypäästömaksujärjestelmää rikosoikeudellisen seuraamuksen vaihtoehtona yksittäistapauksissa.

Alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 27 päivänä lokakuuta 2009, ja se tuli voimaan 16 päivänä marraskuuta 2009. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön 12 kuukauden kuluessa sen voimaantulosta eli viimeis-

tään 16 päivänä marraskuuta 2010. Direktiivistä ei aiheudu tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ympäristö nauttii Suomessa perustuslain suojaa. Hallitusmuodon muuttamisesta annetulla lailla (969/1995) lisättiin perusoikeuksien joukkoon ympäristöä koskeva 14 a §. Uuden perustuslain (731/1999) 20 §:ssä on vastaavan sisätöinen säännös. Säännös korostaa yhtäältä jokaisen vastuuta ympäristöstä ja velvoittaa toisaalta julkista valtaa turvaamaan jokaiselle oikeuden terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuuden vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Rikoslain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa vuonna 1995 rikoslakiin otettiin ympäristörikoksia koskeva 48 luku (578/1995). Tällä haluttiin korostaa ympäristöä vahingoittavien tekojen erityistä moitittavuutta ja korostaa ympäristön asemaa suojattuna oikeushyvinä. Uusilla säännöksillä korvattiin osa erityislainsäädäntöön kuuluneista rikossäännöksistä. Vankeusuhkaiset rangaistussäännökset keskitettiin rikoslain kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti rikoslakiin. Erityislakeihin jäi kuitenkin joukko sakonuhkaisia kriminalisointeja.

Rikoslain 48 luvun 1 §:ssä säädetty ympäristön turmeleminen on tunnusmerkistöltään luvun perusrikos. Rangaistavuus koskee lain, yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen taikka toimintaa koskevan luvan ehtojen vastaista aineiden päästämistä ympäristöön ja muuta menettelyä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista, tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle.

Rikoslain 48 luku sisältää myös ympäristön turmelemisen törkeää tekemuotoa koskevan säännöksen (2 §). Luvussa on lisäksi omat säännöksensä ympäristörikkomuksesta (3 §) ja tuottamuksellisesta ympäristön turmelemisesta (4 §). Luvussa säädetään myös rangaistavaksi luonnonsuojelurikos (5 §) ja rakennussuojelurikos (6 §). Luvun muut säännökset koskevat vastuun kohdentumista (7 §), vanhentumista (8 §) ja oikeushenkilön rangaistusvastuuta (9 §). Rangaistussäännökset on kytketty aineelliseen ympäristölainsäädäntöön edellyttämällä tekojen tapahtuvan vastoin lakia, lain nojalla annettuja säännöksiä tai lupaehtojen vastaisesti.

Rikoslain 48 luvussa tai muuallakaan lainsäädännössä ei ole määritelty ympäristön käsitettä. On katsottu, että käsite on monilta osiltaan selvä ilman tarkempaa määrittelemistäkin. Ilmakehän, veden, maaperän, kasvillisuuden ja eläinten on katsottu kiistatta kuuluvan käsitteen piiriin. Ympäristöön kuuluviksi on laskettu myös maisemakokonaisuudet, olivat ne sitten luonnon tai ihmisen muovaamia, sekä rakennettu ympäristö. Yksittäisiä rakennuksiakin on voitu pitää ympäristön osina. Muut omaisuusarvot eivät sen sijaan kuulu 48 luvussa tarkoitetun ympäristön käsitteen piiriin, ellei niitä samalla voida pitää ympäristön osina.

Rikoslain 44 luvussa on säännökset muun muassa ydinenergian käyttörikoksesta (10 §), räjähdeterikoksesta (11 §) ja vaarallisten aineiden varomattomasta käsittelystä (12 §).

Oikeushenkilö voidaan nykyisin tuomita rangaistukseen rikoslain 48 luvussa rangaistaviksi säädettyistä ympäristörikoksista. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ei sen sijaan ulotu rikoslain 44 luvussa rangaistaviksi säädettyihin terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin rikoksiin.

Lisäksi ympäristönsuojeluun liittyviä säännöksiä sisältävissä erityislaeissa on rikkomussäännöksiä lain velvoitteiden vastaisesta menettelystä. Näistä tärkeimmät ovat ympäristönsuojelulain (86/2000) 116 §:ssä säädetty ympäristönsuojelurikkomus ja luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:ssä säädetty luonnonsuojelurikkomus.

Euroopan yhteisön ympäristönsuojeluun liittyvä keskeinen lainsäädäntö ja sen täytäntöönpanoa koskeva kansallinen lainsäädäntö ilmenevät mietinnön liitteinä olevasta taulukosta. Taulukkoon sisältyy ympäristörikosdirektiivin liitteissä A ja B luetellut yhteisöjen säädökset, joiden velvoitteiden rikkominen ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan a-i kohtien teonkuvauksissa esitetyllä tavalla tulee olla jäsenvaltioiden lainsäädännössä rangaistavaa. Taulukossa on myös mainittujen yhteisön säädösten kansallista täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö ja sen velvoitteiden rikkomista koskeva 3 artiklan a-i kohdan teonkuvausta vastaava rikoslain ja/tai muun erityislainsäädännön rangaistus-säännös.

Alusten tavanomaisesta käytöstä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään 1 päivänä tammikuuta 2010 voimaan tullessa merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009). Aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta säädetään 1 päivänä tammikuuta 2010 voimaan tullessa öljyvahinkojen torjuntalaissa (1673/2009). Merenkulun ympäristönsuojelulain säännösten perustana on pitkälti IMO:ssa (International Maritime Organisation) vuonna 1973 tehty alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemistä koskeva kansainvälinen yleissopimus sekä siihen liittyvä vuoden 1978 pöytäkirja liitteineen (SopS 51/1983), jäljempänä MARPOL 73/78 – yleissopimus, joka tuli kansainvälisesti ja Suomen osalta voimaan 2 päivänä lokakuuta 1983. Merenkulun ympäristönsuojelulaki sisältää myös rangaistussäännökset sen velvoitteiden vastaisesta menettelystä. Vakavammissa ympäristön turmelemista koskevissa tapauksissa sovelletaan rikoslain 48 luvun 1—4 §:n säännöksiä.

Rikoslain 48 luvun rikoksista on vuonna 2008 annettu oikeudessa langettavia tuomioita ympäristön turmelemisesta 32, ympäristörikkomuksesta 15 ja luonnonsuojelurikoksesta 9. Törkeästä ympäristön turmelemisesta ei ole annettu mainittuna vuonna yhtään langettavaa tuomiota. Oikeushenkilö on tuomittu mainittuna vuonna ympäristön turmelemisesta kerran.

Rikoslain 44 luvun rikoksista on vuonna 2008 annettu oikeudessa langettavia tuomioita räjähdeterikoksesta 26 ja varomattomasta käsittelystä 57. Ydinenergian käyttörikoksesta ei ole annettu mainittuna vuonna yhtään langettavaa tuomiota.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan neuvostossa hyväksyttiin 4 päivänä marraskuuta 1998 yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (ETS 172), jäljempänä yleissopimus. Yleissopimuksella on pyritty törkeimpiä ympäristörikoksia koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn yhdenmukaistamiseen ja sen rangaistavaksi säädettäviä tekoja koskevat määräykset vastaavat pitkälti ympäristörikosdirektiivin vastaavia määräyksiä. Euroopan unionin perustamissopimusten muutosten (niin sanottu Lissabonin sopimus) tultua voimaan 1 päivänä joulukuuta 2009 yleissopimuksen ei enää voida katsoa kuuluvan jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltiot eivät sen vuoksi voi enää säätää yleissopimuksen alaan kuuluvaa kansallista lainsäädäntöä, joka ei perustu EU:n lainsäädäntöön, eikä siten saattaa yleissopimusta kansallisesti voimaan. Edellä mainittu yleissopimuksen voimaansaattamista Suomessa koskeva hallituksen esitys (HE 52/2005 vp) on peruutettu. Sopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan.

Keskeisin meriympäristönsuojelua koskeva instrumentti on MARPOL 73/78-yleissopimus, joka sisältää määräyksiä öljystä ja öljyisistä seoksista, irtolastina kuljetettavista haitallisista nestemäisistä aineista, meriympäristölle vaarallisista pakatuista aineista, aluksista tulevista käymäläjätevesistä ja kiinteistä jätteistä sekä määräyksiä ilman pilaantumisen ehkäisemisestä. Yleissopimuksen päästörajoitukset ovat tiukempia yleissopimuksessa määritellyillä erityisalueilla, kuten Itämeren alueella.

Euroopan yhteisössä on viimeisten kymmenen vuoden aikana hyväksytty enenevässä määrin aluksia koskevia ympäristönsuojelusäännöksiä, jotka käyvät tarkemmin ilmi hallituksen esityksestä HE 248/2009 vp, joka koskee muun muassa merenkulun ympäristönsuojelulain säätämistä. Yhteisölainsäädäntö perustuu pääosin IMO:n instrumentteihin. Joidenkin määräysten osalta on myös annettu IMO:n määräyksiä tiukempia tai niitä täydentäviä säännöksiä. Yhteisölainsäädännön tarkoituksena on muun muassa tehostaa IMO:ssa hyväksytyjen yleissopimusten soveltamista Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden alueilla, sekä saattaa Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden alueilla voimaan IMO:n yleissopimusten määräyksiä, jotka eivät vielä ole kansainvälisesti voimassa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on ympäristörikosdirektiivin kansallinen täytäntöönpano sekä tästä johtuvien muutosten tekeminen lainsäädäntöön. Samalla esityksessä ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä muita täsmentäviä lainmuutoksia, jotka eivät suoraan johdu direktiivistä.

Vaikka ympäristön suojelua koskeva lainsäädäntö on Euroopan unionin jäsenmaissa hyvin pitkälle harmonisoitu, säännösten rikkomisista aiheutuvat rikosoikeudelliset seuraamukset vaihtelevat maittain. Ympäristön suojelemiseksi annettujen normien rikkomista ei ole kaikkialla kattavasti säädetty rangaistavaksi. Oikeushenkilön vastuuta ympäristörikoksissa ei myöskään ole kaikkialla toteutettu.

Nyt kysymyksessä oleva esitys on osa Euroopan unionissa toteutettavaa järjestelyä, jolla pyritään saattamaan Euroopan unionin jäsenmaiden ympäristörikoslainsäädäntö eurooppalaiselle vähimmäistasolle. Koska ympäristörikoksista aiheutuvat haitat helposti siirtyvät rajojen yli, on erityisen tarpeellista, että ympäristörikoslainsäädännön vähimmäistaso mahdollisimman pian saavutetaan kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa.

Monet ympäristörikoksista tehdään taloudellisista vaikuttimista ja useimmiten kustannusten säästämiseksi. Kun yritysten sijoittautuminen Euroopan unionissa on vapaata, on tärkeää, että jäsenmaiden ympäristörikossäännöstö on riittävän yhdenmukainen. Muussa tapauksessa ympäristöä saastuttava toiminta saattaa hakeutua oikeudellisesti kehittymättömämpiin maihin. Haitalliset seuraukset näkyvät kuitenkin kaikkialla.

Ympäristörikosoikeudellisen sääntelyn vähimmäistason saavuttamiseen liittyvät tavoitteet eivät suoranaisesti liity jo ennestään varsin kattavan ja modernin kotimaisen ympäristörikoslainsäädännön muuttamiseen. Kansainvälisen yhteistyön osana kotimaiseen lainsäädäntöön on kuitenkin tehtävä eräitä muutoksia. Tärkein muutos on oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentaminen eräisiin uusiin terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin rikoslajeihin. Mainitut teot voidaan vaikutuksiltaan usein rinnastaa ympäristörikoksiin ja niitä tehdään tyypillisesti oikeushenkilön muodossa tapahtuvassa toiminnassa. Oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen näihin rikoksiin on siksi myös asiallisesti perusteltua.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Ympäristörikosdirektiivi edellyttää oikeushenkilön rangaistusvastuun täytäntöönpanemista kaikkien 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta. Sen vuoksi ehdotetaan oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista koskemaan 44 luvussa (terveysrikokset) rangaistaviksi säädettyjä ydinenergian käyttörikosta (10 §), räjähdერიkosta (11 §) ja varomaton-
ta käsittelyä (12 §).

Direktiivin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevien velvoitteiden johdosta myös pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004, jäljempänä pesuaineasetus, 3 tai 4 artiklan vastaiset ympäristöä tai terveyttä vaarantavat teot ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 kohdan nojalla ympäristön turmelemisena, johon soveltuvat oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat säännökset.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetään rangaistus vuoden 2000 otsoniasetuksen vastaisista teoista, joissa rangaistavuus edellyttää terveyden tai ympäristön vaarantamista. Myös ympäristönsuojelulain 20 §:ssä viitataan vuoden 2000 otsoniasetukseen. Mainittuja säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että niissä viitataan vuoden 2009 otsoniasetukseen. Kuten jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, vuoden 2009 otsoniasetuksella uudistetut otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevat säännökset eivät muilta osin edellytä rikoslain 48 luvun tai ympäristönsuojelulain säännösten muuttamista.

Eräät luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97, jäljempänä CITES-asetus, vastaiset teot, ovat nykyään rangaistavia vain luonnonsuojelulain 58 §:n nojalla luonnonsuojelurikkomuksina. Esityksessä ehdotetaan, että erää vakavammat CITES-asetuksen vastaiset teot olisivat rangaistavia myös rikoslain 48 luvun 5 §:n nojalla luonnonsuojelurikoksina.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutosta luonnonsuojelulain 58 §:n virheelliseen sanamuotoon, joka on johtunut käännösvirheestä.

4 Esityksen vaikutukset

Suomen voimassa oleva ympäristörikoslainsäädäntö on kansainvälisesti katsoen kattavaa ja nykyaikaista. Lainsäädäntö täyttää alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivin velvoitteet ja suurimman osan ympäristörikosdirektiivin velvoitteista. Ehdotetut lainmuutokset merkitsevät ympäristörikoksia koskevan lainsäädännön kokonaisuuteen nähden suhteellisen vähäistä lainsäädännön tarkistamista. Ehdotetuilla lainmuutoksilla on tästä huolimatta edullisia vaikutuksia ympäristön kannalta.

Merkittävin muutos on oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentaminen uusiin rikoslajeihin. Monet ympäristölle ja terveydelle haitalliset rikokset tehdään taloudellisista vaikuttimista ja kustannusten säästämiseksi oikeushenkilön toiminnassa. Oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentaminen ennalta ehkäisisi näitä rikoksia. Oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentaminen ei edellyttäisi yrityksiltä uusia investointeja eikä se siten vaikuttaisi esimerkiksi työllistämisedellytyksiin. Koska tavoitteena on rikossäännösten harmonisointi EU:n jäsenvaltioissa, esityksellä ei olisi merkittävää vaikutusta kilpailutilanteeseen tällä alueella toimivien yritysten kanssa.

Esityksellä ei täten ole organisatorisia, taloudellisia taikka henkilöstöön ulottuvia vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Valtioneuvosto lähetti 12 päivänä huhtikuuta 2007 eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin (U 5/2007). Eduskunnan lakivaliokunta antoi ehdotuksesta lausunnon (LaVL 5/2007 vp).

Valtioneuvosto lähetti 22 päivänä toukokuuta 2008 eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta (U 26/2008). Eduskunnan lakivaliokunta, liikennevaliokunta ja ympäristövaliokunta antoivat ehdotuksesta lausunnon (LaVL 13/2008 vp, LiVL 14/2008 vp, YmVL 19/2008 vp).

Oikeusministeriö asetti 7 päivänä syyskuuta 2009 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus hallituksen esitykseksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin anne-

tun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/99/EY sekä alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta annetun direktiivin 2009/123/EY täytäntöönpanosta. Työryhmän toimikausi päättyi 28 päivänä helmikuuta 2010. Työryhmässä on ollut jäsenet oikeusministeriöstä, ympäristöministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä maa- ja metsätalousministeriöstä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön edustaja on toiminut työryhmässä asiantuntijana.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Oikeusministeriö on 6 päivänä lokakuuta 2009 asettanut työryhmän valmistelemaan rikoslain 48 a lukuun törkeää metsästysrikosta koskevaa säännöstä. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31 päivään toukokuuta 2010 mennessä. Ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan f kohdan ja 6 artiklan velvoitteet tulevat kaikilta osin kansallisesti pantua täytäntöön, kun oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotettaisiin koskemaan valmisteltavana olevaa törkeää metsästysrikosta tai osaa siitä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Direktiivien sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1.1 Ympäristörikosdirektiivi

1 artikla, Kohde

Artiklan säännöksen mukaan direktiivissä säädetään rikosoikeudellisista toimenpiteistä ympäristön suojelemiseksi entistä tehokkaammin. Säännös ilmaisee direktiivin kohteen ja tavoitteen. Luonteeltaan säännös on informatiivinen, eikä se edellytä täytäntöönpanoa lainsäädännössä.

2 artikla, Määritelmät

Artikla sisältää eräitä direktiivin muissa artikloissa käytettyjä keskeisiä ilmaisuja koskevat määritelmät.

Artiklan a kohdassa määritellään termi ”laiton toiminta”. Termiä käytetään rikoksia koskevassa 3 artiklassa, jossa kuvattu toiminta tulee olla rangaistavaa vain silloin, kun se on ”lainvastaista”. Vaikka 3 artiklan termi lainvastainen poikkeaa termistä laiton, tarkoitetaan niillä samaa asiaa. Tämä ilmenee muun muassa direktiivin ruotsin- ja englanninkielisistä versioista, joissa käytetään 2 ja 3 artiklassa samoja termejä (olaglig, unlawful).

Kohdan i-ii alakohdan mukaan laittomalla toiminnalla tarkoitetaan EY:n perustamissopimuksen tai Euratomin perustamissopimuksen perusteella annettujen direktiivin liitteissä A ja B lueteltujen säädösten rikkomista. Mainituissa liitteissä on lueteltu 72 säädöstä. Mietinnön liitteenä olevassa taulukossa, joka on ryhmitelty 3 artiklan a-i kohtien teonkuvausten mukaan, kukin mainittu yhteisön säädös on pyritty sijoittamaan sen kohdan alle, jota koskevalla teolla säädöksen velvoitteiden rikkominen voi tapahtua.

Direktiivin johdannon 9 kohdassa todetaan, että direktiivin velvoitteet koskevat vain niitä sen liitteissä lueteltujen säädösten säännöksiä, jotka velvoittavat jäsenvaltioita säätämään kieltotoimenpiteistä kyseisten säädösten täytäntöönpanon yhteydessä. Direktiivit velvoittavat jäsenvaltiota tavoitteiden osalta, mutta niissä saatetaan joskus jättää keinot niiden saavuttamiseksi täysin jäsenvaltion harkintaan. Jäsenvaltio voi silloin harkintansa mukaan säätää kyseisen toiminnan kielletyksi, säätää asiasta suosituksen tai pyrkiä asettettuun tavoitteeseen esimerkiksi maanomistajien kanssa solmittavin sopimuksin. Samaankin direktiivin voi sisältyä velvoite säätää jokin toiminta kielletyksi, mutta jättää toisten tekojen tai toimintojen osalta tavoitteen asettamisen keinot avoimiksi. Johdannon kohta 9 selventää, että nyt käsillä olevan direktiivin mukainen rangaistavuus on tarkoituksenmukaista ulottaa vain liitteessä mainittuihin direktiiveihin sisältyvien kieltovelvoitteiden rikkomisiin.

Kohdan iii alakohdan mukaan laittomalla toiminnalla tarkoitetaan myös sellaisen jäsenvaltion lain, hallinnollisen määräyksen tai toimivaltaisen viranomaisen tekemän päätöksen rikkomista, jolla pannaan täytäntöön i tai ii alakohdassa tarkoitettua yhteisön lainsäädäntöä.

Artiklan b kohdassa määritellään suojellut luonnonvaraiset eläin- ja kasvilajit, joihin viitataan 3 artiklan f ja g kohdassa kuvatuissa teoissa. Sovellettaessa f kohtaa tarkoitetaan tällä luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetussa neuvoston direktiivissä 92/43/ETY, jäljempänä luontodirektiivi, IV liitteessä tarkoitettuja lajeja ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetussa neuvoston direktiivissä 79/409/ETY, jäljempänä lintudirektiivi, liitteessä 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sekä I liitteessä lueteltuja lajeja. Sovellettaessa 3 artiklan g alakohtaa tarkoitetaan eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97, jäljempänä CITES-asetus, liitteessä A tai B lueteltuja lajeja.

Artiklan c kohdassa määritellään suojelualueella oleva elinympäristö, johon viitataan 3 artiklan h kohdassa kuvatussa teossa. Tällä tarkoitetaan lajin elinympäristöä, jonka osalta jokin alue on osoitettu lintudirektiivin 4 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaisesti erityiseksi suojelualueeksi, tai mitä tahansa luontotyyppiä tai lajin elinympäristöä, jonka osalta jokin esiintymispaikka on määritetty luontodirektiivin 4 artiklan 4 kohdan nojalla erityiseksi suojelualueeksi.

Artiklan d kohdassa määritellään oikeushenkilö. Sen mukaan oikeushenkilöllä tarkoitetaan oikeussubjektia, jolla on tämä asema sovellettavan kansallisen lainsäädännön perusteella, ei kuitenkaan valtioita tai julkisyhteisöjä niiden käyttäessä julkiseen valtaan liittyviä oikeuksia eikä julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä. Määritelmä vastaa useissa aikaisemmissa rikosoikeudellisissa puitepäätöksissä vakiintunutta määritelmää. Rikoslain 9 luvun säännösten on jo aikaisempia puitepäätöksiä täytäntöönpannassa todettu täyttävän kohdan vaatimukset (HE 2/2003 vp, 8/2005 vp, HE 52/2005 vp, 53/2006 vp).

Direktiivissä käytetyistä määritelmistä ei aiheudu tarvetta voimassa olevan lainsäädännön muuttamiseen.

3 artikla, Rikokset

Artikla sisältää kuvaukset teoista, jotka jäsenvaltioiden on säädettävä rangaistaviksi silloin, kun ne ovat lainvastaisia ja tehdään joko tahallaan tai törkeästä tuottamuksesta. Teot koskevat aineiden päästämistä ympäristöön (a kohta), jätteiden käsittelyä (b) ja siirtoa (c), vaarallista toimintaa harjoittavan laitoksen käyttämistä (d), ydinmateriaalien tuotantoa ja käsittelyä (e), suojeltujen luonnonvaraisten eläinten ja kasvien tappamista ja tuhoamista (f) sekä kauppaa (g), luonnonsuojelualueita (h) ja otsonikerrosta heikentäviä aineita (i).

Artiklan a, b d ja e kohdissa teonkuvauksille on ominaista, että teolla aiheutetaan tai se on omiaan aiheuttamaan henkilölle kuoleman tai vakavan vamman tai huomattavaa vahinkoa ilman, maaperän tai veden laadulle taikka eläimille tai kasveille. Artiklan h koh-

dan teonkuvaukseen kuuluu suojelualueella olevan elinympäristön heikentymisen aiheuttaminen. Artiklan c, f, g ja i kohdat eroavat muista kohdista siinä, ettei niissä kuvatuissa teoissa edellytetä tietyn seurauksen aiheuttamista. Nämä teot on oletettu jo sellaisenaan haitallisiksi tai vaarallisiksi ympäristön tai luonnon kannalta.

Artiklassa kuvatun toiminnan tulee siis olla rangaistavaa vain silloin, kun se on lainvastaisia. Kuten edellä 2 artiklan yhteydessä on esitetty, lainvastaisuudella tarkoitetaan direktiivin liitteissä mainitun EY-säädöksen tai niiden kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai niitä toimeenpanevan päätöksen rikkomista. Johdannon 9 kohdan täsmennyksen nojalla rikkomisella tarkoitetaan mainittujen säädösten edellyttämien kieltojen noudattamatta jättämistä. Näin ollen direktiivin rangaistavaksi edellyttämän menettelyn sisältöä määrittää 3 artiklan teonkuvauksen lisäksi ne kansallisesti säädettävät kieltotoimenpiteet, joita liitteessä mainitut säädökset edellyttävät.

Artiklassa kuvatut teot tulee säätää rangaistavaksi sekä tahallaan että törkeästi tuottamuksesta tehtyinä. Rikoslain 3 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla rikoslaissa tarkoitettu teko on rangaistava vain tahallisena, jollei toisin säädetä. Jäljempänä mainituissa direktiivin 3 artiklaa vastaavissa rikoslain säännöksissä teot säädetään rangaistaviksi myös törkeästi tuottamuksesta tehtyinä. Rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan jollei toisin säädetä, rangaistaan vain tahallisena myös muualla laissa tarkoitettusta teosta, josta ankarimmaksi rangaistukseksi on säädetty enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta tai jota koskeva rangaistussäännös on annettu 1 päivänä tammikuuta 2004 voimaan tulleen rikoslain yleisen osan kokonaisuudistuksen jälkeen. Ennen kokonaisuudistusta säädetty rangaistussäännökset saattavat kuitenkin olla syyksiluettavuuden kannalta tulkinnanvaraisia.

a kohta, Päästöt

Artiklan a kohta koskee aineen tai ionisoivan säteilyn saattamista, päästämistä tai johtamista ilmaan, maaperään tai veteen. Teonkuvaukseen myös kuuluu, että tällainen menettely aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman tai vakavan vamman ihmiselle tai huomattavaa vahinkoa ilman laadulle, maaperän laadulle tai veden laadulle taikka eläimille tai kasveille.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 kohdan nojalla rangaistaan ympäristön turmelemisesta sitä, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen taikka yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehtojen vastaisesti siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava ympäristön turmelemisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rikoslain 48 luvun 1 §:ssä vaaralla viitataan paitsi ympäristölle aiheutuviin vaaroihin myös ihmisille suoraan tai välillisesti aiheutuviin vakaviin terveydellisiin riskeihin. Terveydelle aiheutetun vahingon tai vaaran tulee kuitenkin aina syntyä ympäristön kautta, esimerkiksi niin, että jotakin terveydelle vahingollista ainetta päästetään ympäris-

töön. Ympäristön turmelemisena ei voisi tulla rangaistavaksi vaaran aiheuttaminen, johon ei sisälly mitään ympäristöön liittyvää ulottuvuutta.

Mainituissa rikoslain säännöksessä käytetty ilmaisu ”saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista” kattaa direktiivissä tarkoitetun tunnusmerkistön ”aineen tai ionisoivan säteilyn saattaminen, päästäminen tai johtaminen ilmaan, maaperään tai veteen” (HE 52/2005, s. 17-18). Ympäristön turmelemista koskevassa säännöksessä edellytetään, että ”teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle”. Tämä kattaa direktiivissä kuvatun tunnusmerkistön, jonka mukaan teko ”aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman tai vakavan vamman ihmiselle tai huomattavaa vahinkoa ilman laadulle, maaperän laadulle tai veden laadulle taikka eläimille tai kasveille.” Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 kohdassa kuvattu menettely vastaa näin ollen sitä, mitä 3 artiklan a kohdassa edellytetään säädettäväksi rangaistavaksi.

Direktiivin liitteessä A olevista säädöksistä suuri osa on luonteeltaan sellaisia, joiden vastaisella menettelyllä voi täyttyä 3 artiklan a kohdassa kuvatun teon tunnusmerkistö. Useimmissa näistä säädöksistä on säännöksiä tietyistä päästörajoista tai muista velvoitteista, joiden rikkomisesta voi aiheutua vaara pilaantumista aiheuttavan aineen joutumisesta ympäristöön.

Suurin osa mainituista EY-säädöksistä on pantu täytäntöön ympäristönsuojelulailla (86/2000) ja sen nojalla annetuilla säännöksillä. Lain 116 §:ssä olevan viittaussäännöksen mukaan rangaistus vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1–4 §:ssä. Kyseessä olevia EY-säädöksiä on myös pantu täytäntöön muun muassa kemikaalilailla (744/1989), lailla kasvinsuojeluaineista (1259/2006), terveydensuojelulailla (763/1994) ja geeniteknikkalailla (377/1995), joissa kaikissa on viittaussäännös rikoslain 48 luvun 1–4 §:n ympäristön turmelemista koskeviin säännöksiin. Eräiden EY-säädösten yhteys ympäristön turmelemisena rangaistavaan päästöön voi kuitenkin olla etäisempi.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 kohta koskee periaatteessa minkä tahansa Suomen lain vastaista menettelyä, joka täyttää säännöksessä kuvatun ympäristöön päästön tunnusmerkistön. Lisäksi säännös kattaa viranomaisen määräyksen tai päätöksen vastaisen vastaavan menettelyn. Säännös kattaa siten myös direktiivin liitteissä A ja B mainittujen EY-direktiivien edellyttämien Suomen laissa säädettyjen kieltosäännösten vastaisen päästön ympäristöön. Direktiivin 3 artiklan a kohdan velvoitteet täyttyvät näin ollen rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 kohdan nojalla.

Ajoneuvolailla (1090/2002) täytäntöönpannut direktiivin liitteessä A mainitut EY-säädökset asettavat ajoneuvoille ja niiden osille (erilaisille moottoreille ja ilmastointijärjestelmille) vaatimuksia, joilla pyritään vähentämään niiden aiheuttamia haitallisia päästöjä ympäristöön. Säännökset asettavat velvoitteita lähinnä ajoneuvojen valmistajille. Osassa näiden EY-säädösten velvoitteiden rikkomisessa on kysymys teoista, joiden yhteys ympäristön pilaamiseen on varsin välillinen. Säästöjen rikkomiset voivat kuitenkin täyttää a kohdan teonkuvauksen siltä osin, kun ne voivat toteutua päästöillä ympäristöön.

Ajoneuvolain 28 §:ssä on yleissäännös ympäristövaikutuksien rajoittamisesta, jonka mukaan liikennekäyttöön tarkoitetun ajoneuvon energiankulutus ja kasvihuonepäästöt sekä haitalliset päästöt, kuten kaasumaiset päästöt, hiukkaspäästöt, melu ja sähkömagneettiset häiriöt, eivät saa ylittää ajoneuvon valmistusajankohdan yleistä teknistä tasoa. Lain 96 §:ssä on luetteloitu ajoneuvorikkomuksena rangaistavat teot. Kyseiset teot voivat olla ympäristön pilaantumista tai terveyden vaarantumista aiheuttavia tekoja. Tällaisia rikkomuksia ovat muun muassa 96 pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ajoneuvon vaatimustenmukaisuuden rikkominen, 2 kohdan korjausvelvoitteen laiminlyönti, 5 kohdan ajoneuvon rakenteen muuttamiskiellon rikkominen ja 6 kohdan ajoneuvon liikennekelpoisena pitämisen laiminlyönti. Ajoneuvolaissa ei viitata rikoslain 48 luvun säännöksiin. Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 kohta soveltuu kuitenkin myös ajoneuvolain vastaiseen tekoon, jos teko aiheuttaa päästön, jolla on ympäristön turmelemista koskevan säännöksen soveltamisen edellyttämä ympäristöä ja terveyttä vaarantava luonne.

Eräät liitteessä A mainituista 3 artiklan a kohtaan liittyvistä EY-säädöksistä (esimerkiksi pesuaineista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 648/2004, jäljempänä pesuaineasetus, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 850/2004 sekä tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY) kieltävät tiettyjen ympäristön- tai terveydensuojeluun perustuvien standardien vastaisten tuotteiden saattamisen markkinoille. Säännökset velvoittavat pääasiassa elinkeinonharjoittajia huolehtimaan tuotteidensa ominaisuuksien vaatimustenmukaisuudesta. Näiden säädösten rikkomisen yhteys ympäristön pilaantumiseen on yleensä vain välillistä. Menettelyt voivat täyttää a kohdan teonkuvauksen vain siltä osin, kun ne voivat toteutua aineen päästämällä ympäristöön.

Pesuaineasetuksen eräiden säännösten rikkomisesta rangaistaan kemikaalilain 52 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla kemikaalirikkomuksena. Rangaistavuus koskee tekoja, joilla rikotaan asetuksen 3 tai 4 artiklan säännöksiä pesuaineiden ja niiden sisältämien pinta-aktiivisten aineiden markkinoille saattamisesta, 7 artiklan mukaista testausvaatimusta taikka laiminlyödyään 9 artiklan mukaisen tietojen toimittamisvelvollisuutta. Mainitussa asetuksessa säädettyjen kieltojen rikkomisesta lähinnä vain asetuksen 3 artiklan vastaisella tai 4 artiklan rajoituksia rikkoen tapahtuvalla markkinoille saattamisella voisi tekona olla välillisesti direktiivin 3 artiklan a kohdassa tarkoitettu ympäristöä tai terveyttä vaarantava luonne. Asetuksen vastainen markkinoille saattaminen ei ole nykyisin rikoslain säännösten nojalla rangaistavaa eikä siitä voi seurata direktiivin 6 artiklassa edellytettyä oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Geenitekniikkalain vastaisesti muuntogeenisten organismien levittäminen ympäristöön siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, on rangaistavaa rikoslain 44 luvun 9 §:n 1 kohdan nojalla geenitekniikkarikoksena. Teon enimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos teosta on säädetty muualla laissa ankarampi rangaistus. Näin ollen direktiivin 3 artiklan a kohdassa kuvattuihin tekoihin sovelletaan rikoslain 48 luvun 1—4 §:n ankarammin rangaistavia säännöksiä geenitekniikkalain vastaisen teon täydyessä ympäristön turmelemisen tunnusmerkistön.

Edellä mainitut säännökset täyttävät direktiivin 3 artiklan a kohdan velvoitteet, lukuun ottamatta pesuaineasetuksen 3 tai 4 artiklan vastaisia tekoja ja niihin ulottuvaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Lainsäädäntöä tuleekin muuttaa niin, että mainittuun teokoon voitaisiin soveltaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan näistä syistä, että mainitut pesuaineasetuksen vastaiset teot säädetään rangaistavaksi rikoslain 48 luvussa ympäristön turmelemisena, jolloin niihin ulottuisi oikeushenkilön rangaistusvastuu luvun 9 §:n nojalla.

b kohta, Jätteiden käsittely

Artiklan b kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä sellainen jätteen keräys, kuljetus, hyödyntäminen ja loppukäsittely, mukaan luettuna tällaisten toimien valvonta ja loppusijoituspaikkojen jälkihoito sekä kauppiaana tai välittäjänä toteutetut toimet (jätehuolto), joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman tai vakavan vamman ihmiselle tai huomattavaa vahinkoa ilman laadulle, maaperän laadulle tai veden laadulle taikka eläimille tai kasveille. Teonkuvaus perustuu ympäristörikosdirektiivin liitteessä A mainittuun jätteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvosto direktiivin 2006/12/EY 1 artiklan (määritelmät) 1 kohdan d alakohtaan (jätehuolto) ja 4 artiklaan. Mainitussa direktiivissä ei kuitenkaan ole säännöksiä jätteiden kauppiaasta ja välittäjästä. Direktiivi on kansallisesti täytäntöön pantu jätelailla (1072/1993). Myöskään jätelakiin ei sisälly säännöksiä jätteiden kauppiaasta tai välittäjästä.

Edellä mainitun direktiivin korvaa jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu direktiivi 2008/98/EY, jäljempänä uusi jätedirektiivi, jonka 3 artiklan 7—9 kohdassa (jätehuolto) ja 13 artiklassa on vastaavia säännöksiä. Uusi jätedirektiivi sisältää myös kauppiaan ja välittäjän toimet. Uutta jätedirektiiviä ei ole mainittu ympäristörikosdirektiivin liitteissä A ja B lueteltujen ympäristörikosdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien EY-säädösten joukossa direktiivin 2 artiklan a alakohdassa edellytetyllä tavalla. Uusi jätedirektiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 12 päivänä joulukuuta 2010.

Uusi jätedirektiivi korvaa myös liitteessä A mainitun jäteöljyhuollosta annetun direktiivin 75/439/ETY ja vaarallisista jätteistä annetun direktiivin 91/689/ETY, joiden vastaisen toiminnan nyt käsillä oleva b alakohta myös velvoittaa säätämään rangaistavaksi. Myös nämä säädökset on täytäntöön pantu jätelain ja sen nojalla annetuin säännöksiin.

Lisäksi jätehuoltoon liittyviä EY-säädöksiä on pantu täytäntöön muun muassa patoturvallisuuslailla (494/2009), kaivoslailla (503/1965) ja ympäristönsuojelullailla.

Jätelaissa jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Ongelmajätteellä tarkoitetaan jätettä, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Ympäristöministeriön asetuksella yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (1129/2001) on vahvistettu luettelo yleisimmistä jätteistä ja ongelmajätteistä.

Jätelaki koskee lähtökohtaisesti myös ongelmajätettä. Eräistä ongelmajätteistä säädetään kuitenkin erikseen. Räjähdystarvikkeen jätteestä säädetään laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005). Ydinjätteestä säädetään ydinenergialaissa (990/1987), radioaktiiviseen jätteestä säteilylaissa (592/1991) ja merensuojelulaissa tarkoitetun luvan nojalla mereen sijoitettavasta jätteestä merensuojelulaissa (1415/1994).

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 kohdan nojalla rangaistaan ympäristön turmelemisesta sitä, joka valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta tai tuotetta taikka käyttää laitetta jätelain 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen tai jätelain nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista, tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 kohdan soveltaminen on jätteiden käsittelyn osalta kytketty jätelain aineellisiin säännöksiin. Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta kattaa direktiivissä kuvatun menettelyn, kun kysymys on jätelaissa tarkoitetusta jätteestä luukuun ottamatta kauppiaan ja välittäjänä toteutettuja toimia. Kauppiaan ja välittäjän toimia koskeva sääntely tulee saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä uuden jätedirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä joulukuun 12 päivään 2010 mennessä.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain vastaisesta räjähdystarvikkeen jätteen käsittelystä säädetään räjähderikosta koskevassa rikoslain 44 luvun 11 §:ssä tai varomatonta kärsittelyä koskevassa saman luvun 12 §:ssä. Rangaistus radioaktiivisen jätteen varomattomasta käsittelystä säädetään niin ikään rikoslain 44 luvun 12 §:ssä. Säännökset voivat tulla sovellettaviksi, kun teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle. Teot ovat rangaistavia törkeästä huolimattomuudesta tehtyinä. Kun kysymys on tällaisten jätteiden käsittelyn yhteydessä tapahtuvasta päästöstä ympäristöön, sovelletaan 48 luvun 1—4 §:n säännöksiä.

Direktiivin 3 artiklan b kohta ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Direktiivin ei voida katsoa velvoittavan kauppiaan tai välittäjän toimien säätämistä rangaistavaksi, koska näitä toimijoita koskevia uuden jätedirektiivin velvoitteita ja niiden rikkomisen säätämistä rangaistavaksi ei ole sisällytetty osaksi ympäristörikosdirektiiviä sen 2 artiklan a kohdan edellyttämällä tavalla. Kauppiaan ja välittäjän toimien säätäminen rangaistavaksi voinee tulla erikseen harkittavaksi uuden jätedirektiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä tai sen jälkeen.

c kohta, Jätteiden siirto

Artiklan c kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä jätteiden siirrosta 14 päivänä kesäkuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 2 artiklan 35 kohdan soveltamisalaan kuuluva jätteiden siirto huomattavissa määrin riippumatta siitä, onko kyseessä erillinen siirto vai monta ilmeisesti toisiinsa yhteydessä olevaa siirtoa. Teonkuvaus ei edellytä erityistä seurausta tai vaaran aiheuttamista. Mainitun asetuksen 2 artiklan 35 kohdan mukaan jätteiden laitonta siirtoa on

siirto tekemättä asetuksessa tarkoitettua ilmoitusta tai hyväksyntää taikka hyväksynnällä, joka on saatu viranomaiselta väärentämällä, harhaanjohtamalla tai väärentämällä tai siirtämällä jätettä ilman asianmukaista erittelyä asiakirjoissa tai muutoin asetuksen eräiden säännösten, yhteisön tai kansainvälisten sääntöjen vastaisesti. Asetusta sovelletaan sen 1 artiklan soveltamisalan mukaan vain jätteiden siirtoihin jäsenvaltioiden välillä tai kolmansiin maihin tai kolmansista maista taikka jätteen kauttakuljetukseen jäsenvaltiossa.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 kohdan nojalla rangaistaan ympäristön turmelemisesta sitä, joka tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006, jäljempänä jätteensiirtoasetus, vastaisesti siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle. Säännös kattaa ympäristörikosdirektiivin c kohdassa edellytetyt asetuksen 2 artiklan 35 kohdan soveltamisalaan kuuluvan menettelyn silloin, kun menettely aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ympäristölle tai terveydelle.

Lisäksi jätelain 60 §:n jäterikkomusta koskevan säännöksen nojalla rangaistaan sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätteensiirtoasetuksen vastaisesti. Rangaistavuuden edellytyksenä ei ole vaaran tai vahingon aiheuttaminen.

Direktiivin sanamuodon mukaan rangaistavaa tulisi olla siinä mainittu toiminta silloinkin, kun vaaraa ei aiheudu. Koska jäterikkomussäännös ei edellytä vaaran aiheuttamista, direktiivin velvoite tulee täytetyksi sillä. Rikoslaisissa rangaistavaksi säädetty jätteensiirtoasetuksen vastainen menettely edellyttää sen sijaan ympäristön ja terveyden abstraktia vaarantamista. Voidaan kuitenkin katsoa, että siirrettäessä jätteensiirtoasetuksen vastaisesti huomattavaa määrää jätteitä aiheutetaan aina samalla vaaraa ympäristölle tai terveydelle. Tässä valossa myös rikoslain ympäristön turmelemista koskevan säännöksen voidaan katsoa täyttävän c kohdan velvoitteen. Näin myös direktiivin velvoite oikeushenkilön vastuusta tulee täytetyksi.

Jätteensiirtoasetuksen vastainen jätteen siirto on Suomessa direktiivin 3 artiklan c kohdan edellyttämällä tavalla säädetty rangaistavaksi.

d kohta, Vaarallista toimintaa harjoittavat laitokset

Artiklan d kohdan rangaistavaksi säädettävä teko koskee sellaisen laitoksen, jossa harjoitetaan vaarallista toimintaa tai jossa varastoidaan tai käytetään vaarallisia aineita tai valmisteita, käyttämistä. Säännös kattaa vain sellaiset teot, joista aiheutuu tai voi aiheutua laitoksen ulkopuolella vakava vamma ihmiselle tai huomattavaa vahinkoa ympäristölle tai eläimille taikka kasveille. Laitoksen sisäpuolelle ulottuvat vaikutukset tulevat arvioitaviksi työturvallisuuskysymyksinä ja – rikoksina, joihin nyt käsillä olevaa ympäristörikosdirektiiviä ei sovelleta.

Direktiivissä ei määritellä, mitä tarkoitetaan vaarallisia aineita tai valmisteita käsittelevällä laitoksella. Direktiivin liitteessä mainitut EY-säädökset, joiden velvoitteiden rik-

kominen voi täyttää d kohdan teonkuvaukset, on lueteltu mietinnön liitteen taulukossa. Direktiivissä ei myöskään edellytä vaarallista toimintaa harjoittavan laitoksen yleisen määritelmän sisällyttämistä lainsäädäntöön. Direktiivissä ei myöskään edellytetä, että laittomasta vaarallisen laitoksen käyttämisestä säädettäisiin erillinen kaikkiin tällaisiin laitoksiin soveltuva rangaistussäännös. Riittävää on, että direktiivin liitteissä mainittujen säädösten vastainen esimerkiksi ydinvoimalan, kemiallisen tehtaan tai räjähdysaineita käsittelevän laitoksen toiminta on joko erillisillä tai näihin kaikkiin soveltuvilla säännöksillä säädetty rangaistavaksi.

Ydinlaitosta koskevat säädökset on pantu täytäntöön ydinenergiailailla ja säteilylailla. Rangaistus vastoin lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä päästön tunnusmerkistön täyttävästä ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1 §:n momentin 1 kohdassa. Rangaistus vastoin ydinenergialakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä ydinenergian käyttör rikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 10 §:ssä.

Säteilylain säännösten vastaisesta ympäristön turmelemisesta rangaistaan niin ikään rikoslain 48 luvun 1—4 §:n säännösten nojalla. Siltä osin sovellettavaksi voi tulla 1 §:n 1 kohta säteilyn saattamisesta tai päästämisestä ympäristöön lain vastaisesti. Rangaistus radioaktiivisen aineen tai säteilylaitteen käyttämisestä, käsittelystä tai säilyttämisestä säädetään rikoslain 44 luvun 12 §:n säännöksessä varomattomasta käsittelystä.

Kemikaalien käsittelyyn liittyvää vaarallista toimintaa harjoittavan laitoksen käyttämistä koskee direktiivi 76/769/ETY tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä. Tämä direktiivi on kumottu kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (REACH), jäljempänä REACH-asetus, liitteen XVII muuttamisesta annetulla komission asetuksella (EY) N:o 552/2009.

REACH-asetukseen liittyvä rangaistussäännös on rikoslain 44 luvun 1 §:ssä (terveysrikos). Pykälän 3 kohdan mukaan rangaistaan muun muassa sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta kemikaalilain, REACH-asetuksen tai sen muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008, jäljempänä CLP-asetus, taikka niiden nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti valmistaa, käsittelee, pitää hallussaan, varastoi, kuljettaa tavaraa tai ainetta, valmistetta tai esinettä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

Direktiivin 3 artiklan d kohdassa edellytetyn teonkuvauksen kemikaaleja käsittelevän laitoksen osalta täyttää rikoslain 48 luvun 1 §:n 2 kohdan säännös, jonka nojalla voidaan rangaista aineen, valmisteiden, tuotteen tai esineen valmistamisesta, käyttämisestä, käsittelystä tai säilyttämisestä vastoin REACH-asetusta tai CLP-asetusta taikka näiden tai ympäristönsuojelulain nojalla annetun säännöksen vastaisesti.

Palo- ja räjähdysvaarallisia aineita käsittelevien laitosten toimintaa koskee laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005). Lailla on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi 96/82/EY vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnet-

tomuusvaarojen torjunnasta. Rangaistus vastoin mainittua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tehdystä räjähdetä rikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 11 §:ssä. Räjähdetä rikoksen tunnusmerkistössä kuvattujen tekojen rangaistavuus ei edellytä ympäristön tai terveyden vaarantamista. Rangaistus räjähdysvaarallisen aineen tai tuotteen varomattomasta käsittelystä säädetään rikoslain 44 luvun 12 §:ssä. Myös rikoslain 48 luvun 1—4 §:n säännökset saattavat soveltua tällaisen laitoksen harjoittamaan laittomaan toimintaan, jos kyse on sellaisesta päästöstä ympäristöön, joka on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista.

Vaarallista toimintaa harjoittavan tai vaarallisia aineita tai valmisteita varastoivien laitojen laitton toiminta on Suomessa direktiivin 3 artiklan d kohdan edellyttämällä tavalla säädetty rangaistavaksi.

e kohta, Ydinmateriaali ja muut vaaralliset radioaktiiviset aineet

Artiklan e kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä sellainen ydinmateriaalin tai muun vaarallisen radioaktiivisen aineen tuotanto, jalostus, käsittely, käyttö, varastointi, kuljettaminen, tuonti, vienti tai loppusijoitus, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan kuoleman tai vakavan vamman ihmiselle tai huomattavaa vahinkoa ilman laadulle, maaperän laadulle tai veden laadulle taikka eläimille tai kasveille.

Kohdassa kuvatun teon voi täyttää direktiivin liitteessä B mainittuihin säädöksiin perustuvien velvoitteiden rikkominen. Säädökset on pantu täytäntöön ydinennergialailla ja säteilylailla.

Rangaistus ympäristön turmelemisesta vastoin ydinennergialakia, säteilylakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä säädetään rikoslain 48 luvun 1—4 §:ssä. Tällöin sovellettavaksi tulee lähinnä luvun 1 §:n 1 kohdan säteilyä sisältävää päästöä koskeva kohta, joihin voidaan syyllistyä e kohdassa mainittujen toimintojen yhteydessä

Ydinmateriaalin osalta ydinennergialaissa säädettyjen direktiivin 2006/117/Euratom radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta mukaisten velvoitteiden vastaiset teot ovat rangaistavia 44 luvun 10 §:n nojalla ydinennergian käyttörikoksena.

Muun radioaktiivisen aineen käsittelystä säädetään säteilylaissa, jolla on pantu täytäntöön lisäksi direktiivi 96/29/Euratom perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivalta säteilyltä aiheutuvilta vaaroilta ja direktiivi 2003/122/Euratom korkea-aktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden ja isännättömien lähteiden valvonnasta. Säteilylain 61 §:n nojalla myös eräät direktiiveissä mainitut menettelyt kuten radioaktiivisen aineen maahantuonti mainitun lain vastaisesti on lisäksi rangaistavaa säteilyrikkomuksena.

Rangaistus radioaktiivisen aineen tai säteilylaitteen varomattomasta käsittelystä säädetään rikoslain 44 luvun 12 §:ssä, joka koskee tällaisten aineiden käyttöä, käsittelyä ja säilyttämistä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka että siitä on vaaraa toisen omaisuudelle. Silloin, kun mainittuja aineita pääs-

tetään lain vastaisesti ympäristöön, soveltuvat rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan rangaistussäännös. Lisäksi ydinenergialain 4 §:n vastainen ydinräjähteen maa-
hantuonti on rangaistavaa rikoslain 34 luvun 6 §:n nojalla ydinräjähderyöstönä tai 7—8
§:n mukaisena yleisvaaran tuottamisena. Säännökset eivät kuitenkaan sovellu muihin
aineisiin kuin ydinräjähteisiin.

Mainitut rangaistussäännökset täyttävät e kohdan velvoitteet.

f kohta, Suojeltujen eläinten ja kasvien tuhoaminen

Artiklan f kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä suojeltujen luonnonvaraisten
eläin- tai kasvilajien yksilöiden tappaminen, tuhoaminen, hallussapito tai ottaminen.
Velvoite ei koske menettelyä, joka kohdistuu tällaisten yksilöiden merkityksettöömään
määrään ja jonka vaikutus lajien säilyttämiseen on merkityksetön. Teko koskee 2 artik-
lan b kohdan määritelmäsäännöksen mukaisesti luontodirektiivin IV liitteessä ja lintudi-
rektiivin 4 artiklan 2 kohdassa ja I liitteessä tarkoitettuja lajeja. Luontodirektiivin liit-
teessä IV on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät
tiukkaa suojelua. Lintudirektiivin liitteessä I on lueteltu erityisiä suojelutoimia vaativat
lintulajit, joiden elinympäristöjen suojelua varten jäsenvaltioiden on osoitettava erityisiä
suojelualueita (SPA). Lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut lajit ovat muita
säännöllisesti esiintyviä muuttavia lintulajeja niiden suojelutarpeen mukaisesti.

Mainitut direktiivit on pantu täytäntöön pääasiassa luonnonsuojelulailla (1096/1996),
jonka 38 §:n nojalla luonto- ja lintudirektiivien mainituissa liitteissä viitattut eläin- ja
kasvilajit ovat joko suoraan 1 momentin mukaan tai 2 momentin nojalla asetuksella
rauhoitettuja.

Rikoslain 48 luvun 5 §:n mukaan luonnonsuojelurikoksesta rangaistaan sitä, joka tahal-
laan tai törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnon-
suojelulaissa tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka
toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen,
kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen taikka luonnonsuojelulain tai sen nojalla
annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti erottaa ympäristöstään taikka tuo maa-
han, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta kohteen taikka myy, luovuttaa, ostaa
tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maa-
han tai viety maasta.

Luonnonsuojelulain 58 §:ssä säädetään luonnonsuojelurikkomuksesta, jonka nojalla
rangaistaan muun muassa sitä, joka tämän lain vastaisesti rikkoo tässä laissa olevaa tai
sen nojalla luonnon suojelemiseksi annettua säännöstä tai määräystä.

Rikoslain 48 luvun 5 §:n tunnusmerkistö poikkeaa sanonnaltaan jonkin verran direktii-
vissä käytetystä tunnusmerkistöstä. Rikoslain 48 luvun 5 § kattaa kuitenkin nykyisel-
läänkin kaikki ne teotavat, jotka direktiivissä on mainittu. Suomen lain ilmaisu ”ottaa
vastaan” käsittää direktiivissä mainitun hallussapidon, ”hävittäminen” tappamisen ja
”ympäristöstä erottaminen” ottamisen.

Rikoslain 48 luvun 5 §:n 4 momentin nojalla luonnonsuojelurikoksena ei kuitenkaan pidetä tekoa, jonka merkitys luonnonsuojelun kannalta on vähäinen. Tämä säännös vastaa direktiivin f kohtaa, jonka mukaan siinä mainitut velvoitteet eivät koske yksilöiden merkityksettömyyden määrään kohdistuvaa menettelyä, jonka vaikutus lajin säilymiseen on merkityksetön. Vastaavaa vähäisiä tapauksia koskevaa rajausta ei kuitenkaan ole luonnonsuojelurikkomusta koskevassa säännöksessä, joten direktiivin 3 artiklan f kohdassa tarkoitettujen, luonnonsuojelulain vastaisten tekojen rangaistavuuden osalta Suomen lainsäädäntö menee direktiivissä asetettua velvoitetta pidemmälle.

Luontodirektiivin liitteessä IV mainittujen riistaeläimien eli suden, karhun, ilveksen tai saukon metsästämisestä sääntely sisältyy metsästyslainsäädäntöön. Näiden eläinlajien tappaminen tai tuhoaminen voi tulla rangaistavaksi metsästysrikoksena rikoslain 48 a luvun 1 §:n nojalla. Metsästysrikokseen ei nykyisin sovelleta oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Yksittäisen luontodirektiivin liitteessä IV mainitun riistaeläimen metsästämisellä ei yleensä ole vaikutusta lajin säilymiseen f kohdassa edellytetyllä tavalla. Tällaisia vaikutuksia voi yleensä olla useamman yksilön tappamisella tai muutoin erityisen suunnitelmallisella tai laajamittaisella teolla. Oikeusministeriö on jaksossa 6. muita esitykseen vaikuttavia seikkoja selostetulla tavalla asettanut 6 päivänä lokakuuta 2009 työryhmän valmistelevaan törkeää metsästysrikosta koskevaa säännöstä rikoslain 48 a lukuun. Metsästysrikoksena rangaistava suojellun riistaeläimen tappaminen tai hävittäminen, jolla voisi olla f kohdassa mainittuja vaikutuksia lajin säilymiseen, tulisi siten jatkossa arvioitavaksi törkeänä metsästysrikoksena. Direktiivin 6 artiklan velvoitteiden täyttämiseksi myös oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi jatkossa ulottaa koskemaan törkeää metsästysrikosta tai osaa siitä.

Direktiivi velvoittaa säätämään rangaistavaksi myös metsästyslain (615/1993) soveltamisalaan kuuluvan luontodirektiivin liitteessä IV mainitun riistaeläimen hallussapidon tai ottamisen. Ottamisella tarkoitetaan luonnosta erottamista. Velvoite ei näidenkään tekojen osalta koske tekoja, joiden vaikutus lajin säilymiseen on merkityksetön. Käytännössä rangaistavuutta ei siten ole direktiivin mukaan tarpeen ulottaa yksittäisen eläinyksilön hallussapitoon tai luonnosta erottamiseen,

Eläinsuojelulain (247/1996) 3 §:ssä kielletään luonnonvaraisten eläinten ottaminen eläettäväksi siinä mainituin poikkeuksin. Eläinsuojelulaki sisältää myös säännökset luonnonvaraisten eläinten tarhauksesta, eläintarhoista ja pysyvistä eläinnäyttelyistä. Eläinsuojelulain vastainen toiminta on säädetty rangaistavaksi eläinsuojelurikoksena rikoslain 17 luvun 14 §:n nojalla, jossa säädetään rangaistavaksi paitsi siinä mainitut tekotavat myös muu mainitun lain vastainen toiminta siten, että eläimelle aiheutetaan tarpeetonta kärsimystä. Luvun 24 §:n mukaan eläinsuojelurikokseen sovelletaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä. Eläinsuojelurikoksia koskevat säännökset soveltuvat siten luontodirektiivin liitteessä IV mainittujen riistaeläinten f kohdassa mainittuun rangaistavaan hallussapitoon ja luonnosta erottamiseen.

Kansallinen lainsäädäntö täyttää artiklan f kohdan velvoitteet tekojen rangaistavuuden osalta. Direktiivin 6 artiklan velvoitteet oikeushenkilön vastuusta tulevat f kohdan osalta

kaikilta osin täytetyksi vasta, kun erillisenä uudistuksena valmisteltavaan törkeään metsästyksrikokseen ulotettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat säännökset.

g kohta, Suojeltujen eläinten ja kasvien laiton kauppa

Artiklan g kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä suojeltujen luonnonvaraisten eläin- ja kasvilajien yksilöiden taikka niiden osien tai johdannaisten kauppaaminen luukuun ottamatta tapauksia, joissa teko koskee merkityksetöntä määrää yksilöitä ja sillä on merkityksetön vaikutus lajien säilyttämiseen.

Direktiivin 2 artiklan b kohdan ii alakohdan määritelmäsäännöksessä säädetään, että g kohta koskee CITES-asetuksen liitteessä A ja B lueteltuja lajeja. CITES-asetuksen liitteessä A lueteltuihin lajeihin sisältyvät kaikki villieläimistön ja –kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan CITES yleissopimuksen (SopS 44-45/1976) I-liitteen lajit. CITES-yleissopimuksen I-liitteeseen kuuluu lajit, joita uhkaa sukupuuttoon kuoleminen, sekä lajit, joille esiintyy tai voi esiintyä kysyntää yhteisössä tai muualla maailmassa ja joita uhkaa sukupuuttoon kuoleminen, sekä lajit, jotka ovat niin harvinaisia, että kaikenlainen kaupankäynti vaarantaisi niiden säilymisen.

CITES-asetuksen liitteessä B lueteltuihin lajeihin kuuluvat lajit, joita ei välttämättä vielä uhkaa sukupuuttoon kuoleminen, mutta joiden säilymisen kannalta on tärkeää, että kaupankäyntiä niillä säännöstellään lajien säilymiselle soveltumattoman kaupankäynnin estämiseksi.

Kyseisen asetuksen 16 artiklan mukaan jäsenmaiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet seuraamusten varmistamiseksi artiklassa luetelluista rikkomuksista. CITES-asetuksessa luetellut teot on säädetty luonnonsuojelulain 58 §:ssä rangaistaviksi luonnonsuojelurikkomuksina. Luonnonsuojelurikkomuksena rangaistavia tekoja ovat muun muassa CITES-asetuksen nojalla myönnettyssä luvassa tai todistuksessa määrättyjen ehtojen noudattamatta jättäminen, asetuksessa edellytetyn tuonti-ilmoituksen tekemättä jättäminen, neuvoston CITES-asetuksessa tarkoitettujen lajien yksilöiden ostaminen, ostettavaksi tarjoaminen ja hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin, käyttö taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, julkinen näytteillepano kaupallisessa tarkoituksessa, myynti ja hallussapito myyntitarkoituksessa, sekä myytäväksi tarjoaminen ja myytäväksi kuljetaminen. Säännös täyttää g kohdan velvoitteet.

Rikoslain 48 luvun 5 §:n mukaan luonnonsuojelurikoksesta rangaistaan sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta luonnonsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti erottaa ympäristöstään taikka tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta kohteen taikka myy, luovuttaa, ostaa tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maahan tai viety maasta. Pykälän 4 momentin mukaan luonnonsuojelurikoksena ei kuitenkaan pidetä tekoa, jonka merkitys luonnonsuojelun kannalta on vähäinen. Luonnonsuojelurikoksena rangaistavaa ei ole kuitenkaan CITES-asetuksen määräysten rikkominen.

CITES-asetuksen vastaiset teot ovat 3 artiklan edellyttämällä tavalla jo nykyisin säädetty rangaistavaksi luonnonsuojelurikkomuksena. Direktiivin 6 ja 7 artiklassa edellytetty

oikeushenkilön rangaistusvastuu ei kuitenkaan seuraa luonnonsuojelurikkomuksesta. CITES-asetuksen vastaiset teot olisi myös moitittavuudeltaan perusteltua säätää rangaistavaksi nykyistä ankarammin rikoslaissa. Näistä syistä ehdotetaan, että CITES-asetuksen vastaiset teot säädetään rangaistaviksi rikoslain 48 luvun 5 §:ssä luonnonsuojelurikoksina.

Samalla ehdotetaan luonnonsuojelurikkomuksena rangaistavia CITES-asetuksen vastaisia tekoja koskevaan luonnonsuojelulain 58 §:n 2 momentin 5 kohtaan tehtäväksi asetustekstin virheellisestä suomennoksesta johtuva korjaus.

h kohta, Suojelualueilla olevan elinympäristön heikentäminen

Artiklan h kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä menettely, joka aiheuttaa suojelualueella olevan elinympäristön merkittävää heikentymistä. Kohta koskee 2 artiklan c alakohdan määritelmäsäännöksen mukaan alueita, jotka on osoitettu lintudirektiivin 4 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaisesti erityiseksi suojelualueeksi, tai mitä tahansa luontotyyppiä tai lajin elinympäristöä, jonka osalta jokin esiintymispaikka on määritetty luontodirektiivin 4 artiklan 4 kohdan nojalla erityiseksi suojelualueeksi. Kyseisillä alueilla tarkoitetaan Natura 2000 – verkostoon kuuluvia alueita.

Lintu- ja luontodirektiivi on pantu täytäntöön luonnonsuojelulailla. Natura 2000 – verkostoon kuuluvien suojelualueiden valinnan perusteina olevien luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen turvaamiseksi on arvioitu tarvittavan luonnonsuojelulain mukaisia suojelualueita noin puolella verkoston pinta-alasta. Niiden tultua perustetuiksi joko lailla, asetuksella tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksillä niitä koskevien rauhoitusmääräysten rikkominen on luonnonsuojelurikoksena rangaistavaa. Kaikilla verkostoon kuuluvilla alueilla ovat lisäksi voimassa vaikutusten arviointia koskevat velvoitteet. Niiden laiminlyöminen ei ole rangaistavaa, mutta voi johtaa pakkokeino- ja ympäristövastuusäännösten soveltamiseen.

Rikoslain 48 luvun 5 §:ssä säädetty luonnonsuojelurikos käsittää luonnonsuojelulaissa tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen oikeudettoman hävittämisen tai turmelemisen tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta. Rangaistavuus koskee myös perustettuja tai perustettavia Natura 2000 –verkostoon kuuluvien suojelualueita.

Artiklan h kohta ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

i kohta, Otsonikerrosta heikentävät aineet

Artiklan i kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettävä otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotanto, tuonti, vienti, markkinoille saattaminen tai käyttö. Kohta koskee tekoja, joilla rikotaan liitteessä A mainittua, kumottua vuoden 2000 otsoniasetusta. Mainitun asetuksen on korvannut ympäristörikosdirektiivin jälkeen tehty 1 päivänä tammikuuta 2010 voimaan tullut vuoden 2009 otsoniasetus, jossa ei ole viittausta ympäristörikosdi-

rektiiviin, ja jota ei ole mainittu ympäristörikosdirektiivin liitteissä A tai B. Ympäristörikosdirektiivin säännökset eivät tämän vuoksi koske vuoden 2009 otsoniasetuksen vastaisia tekoja. Direktiivin 3 artiklan i kohta ei näin ollen koske enää voimassa olevan EU:n lainsäädännön vastaisia tekoja eikä siten edellyttäisi täytäntöönpanemista.

Vuoden 2009 otsoniasetuksen 29 artiklassa edellytetään kuitenkin, että jäsenvaltiot vahvistavat säännöt asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä komissiolle viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2011.

Vuoden 2009 otsoniasetuksen sääntely vastaa kohteeltaan ja soveltamisalaltaan kohteeltaan pitkälti vuoden 2000 otsoniasetusta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Asetuksen säännökset koskevat muun muassa otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, tuontia, vientiä, markkinoille saattamista, käyttöä, talteenottoa, kierrätystä, regenerointia ja hävittämistä, näitä aineita koskevien tietojen raportointia sekä näitä aineita sisältävien tai niihin perustuvien tuotteiden ja laitteiden tuontia, vientiä, markkinoille saattamista ja käyttöä.

Vuoden 2009 otsoniasetus on poistanut vuoden 2000 otsoniasetuksessa olleet vanhentuneet valvottavien aineiden käyttöä ja tuotantoa koskevat määräykset. Samalla on lyhennetty HCFC-yhdisteiden tuotannon lopettamisaikataulua vuodesta 2025 vuoteen 2020. Asetuksen mukaan valvottavien aineiden ja niitä sisältävien tuotteiden käyttö ja markkinoille luovuttaminen on pääasiassa kiellettyä. Myös tuotteiden, joiden toiminta riippuu valvottavista aineista, käyttö ja markkinoille luovuttaminen on kiellettyä. Valvottavien aineiden käyttö on sallittua vain raaka-aineena sekä tietyissä laitteissa ja tuotteissa erillisellä komission myöntämällä luvalla. Luvanalaisia kohteita ovat prosessiainekäyttö, markkinoille luovutus hävittämistä varten sekä käyttö laboratorioissa ja analyyseissä. Valvottavat aineet on hävitettävä asetuksessa määritellyllä tavalla. Raportointivelvoitteita on siirretty jäsenmaiden toimivaltaisilta viranomaisilta suoraan yrityksille.

Vuoden 2000 otsoniasetus pantiin täytäntöön ympäristönsuojelulain muutoksella (586/2001) ja rikoslain muutoksella (587/2001). Ympäristönsuojelulaissa on asetuksen velvoitteita täytäntöönpanevia säännöksiä, jotka koskevat muun muassa toimivaltaisia viranomaisia (20 §), valvontaviranomaisten tehtäviä (22 §), Suomen ympäristökeskuksen asettamia kielto- tai velvoittamispäätöksiä, otsonikerrosta heikentäviä aineita käsittelevien henkilöiden pätevyysvaatimuksista (108 a-f §:t) ja rangaistusta asetuksen vastaisesta menettelystä (116 §). Säännöksissä viitataan vuoden 2000 otsoniasetukseen, mutta vain 20 §:ssä mainitaan asetuksen numero (2037/2000).

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdissa viitataan vuoden 2000 otsoniasetukseen. Lainkohdissa on säädetty rangaistavaksi otsoniasetuksen vastainen otsonikerrosta heikentävien aineiden valmistaminen, luovuttaminen, kuljettaminen, käyttäminen, käsitteleminen, säilyttäminen, tuonti tai vienti. Vuoden 2009 otsoniasetuksella kaupalla tarkoitetaan tuontia ja vientiä eli ulkomaankauppaa. Nykyinen vientiä ja tuontia koskeva rikoslain rangaistussäännös kattaa sitten asetuksen tarkoittaman kaupan. Aineen käyttö tarkoittaa otsoniasetuksen 3 artiklan määritelmäsäännöksen mukaan aineiden hyödyntämistä tuotteiden tai laitteiden tuotannossa tai kunnossapidossa tai huollossa, uudel-

leentäyttäminen mukaan lukien, taikka muissa prosesseissa. Käyttö ei siten koske yksittäisen kuluttajan toimia.

Rangaistavuuden edellytyksenä on, että teko on ollut omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista taikka vaaraa terveydelle. Tekoon voidaan soveltaa myös luvun 3 §:n säännöstä ympäristörikkomuksesta, jonka soveltaminen edellyttää, että ympäristölle tai terveydelle aiheutettu vaara tai vahinko on ollut vähäinen ja tekoa myös kokonaisuutena arvostellen voidaan pitää vähäisenä.

Ympäristönsuojelulain 116 §:ssä säädetään rangaistus sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö vuoden 2000 otsoniasetuksen mukaisen velvollisuutensa, ja tuomitaan kyseisen lainkohdan nojalla ympäristönsuojelulain rikkomisesta sakkoon. Asetuksen vastainen menettely on siten säädetty rangaistavaksi myös ympäristönsuojelulain 116 §:n nojalla ympäristönsuojelulain rikkomisena.

Ympäristörikosdirektiivin velvoitteet eivät edellyttäisi vuoden 2009 otsoniasetuksen vastaisten tekojen säätämistä rangaistavaksi. Lähes vastaavat teot ovat kuitenkin jo nykyisin vuoden 2000 otsoniasetuksen täytäntöönpanon yhteydessä säädetty rangaistavaksi. Lisäksi myös uusi vuoden 2009 otsoniasetus edellyttää sen vastaisista teoista säädettäväksi seuraamuksia, jotka Suomessa vanhastaan ovat rikosoikeudellisia. Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtien ja ympäristönsuojelulain 116 §:ssä säännösten nykyiset sanamuodot täyttäisivät vuoden 2009 otsoniasetuksen 29 artiklan velvoitteen säätää asetuksen vastaiset teot rangaistavaksi. Myös edellä mainitut muut ympäristönsuojelulain säännökset soveltuisivat sellaisenaan vuoden 2009 otsoniasetuksen säännösten täytäntöönpanoon. Uuden asetuksen täytäntöönpano edellyttäisi siten vain mainituissa laeissa olevan asetuksen numeron päivittämistä vuoden 2009 otsoniasetuksen mukaiseksi (1005/2009). Mainittu lainmuutos on tarkoituksenmukaista tehdä nyt käsillä olevan ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

4 artikla, Yllyttäminen ja avunanto

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yllyttäminen ja avunanto 3 artiklassa tarkoitettuun tahalliseen toimintaan ovat rikosoikeudellisesti rangaistavia tekoja. Rikoslain 5 luvun 5 §:n nojalla rangaistaan yllytyksestä ja 6 §:n nojalla avunannosta tahalliseen rikokseen. Säännökset täyttävät artiklan velvoitteet.

5 artikla, Rangaistukset

Artikla sisältää tavanomaisen säännöksen, jonka mukaan 3 ja 4 artiklassa tarkoitetuista rikoksista on säädettävä rangaistukseksi tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset rangaistukset. Edellä 3 ja 4 artiklan yhteydessä mainitut voimassa olevat rangaistussäännökset täyttävät artiklan velvoitteet.

6 ja 7 artiklat, Oikeushenkilöiden vastuu ja Oikeushenkilöille määrättävät seuraamukset

Artikla 6 sisältää tavanomaiset säännökset oikeushenkilöiden vastuusta ja artikla 7 oikeushenkilöihin kohdistettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista. Seuraamukset voivat olla joko hallinnollisia tai rikosoikeudellisia.

Rikoslain 9 luvussa on oikeushenkilöiden rangaistusvastuusta yleiset säännökset, jotka täyttävät 6 ja 7 artiklan edellytykset.

Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa koskevassa rikoslain 9 luvun 1 §:ssä todetaan, että oikeushenkilö on tuomittava rikoksen johdosta yhteisösakkoon, jos rikos on rikoslaissa säädetty rangaistavaksi. Yhteisösakkoa tulee käyttää vain melko harvojen ja suhteellisen vakavien rikostyyppien seuraamuksena (HE 95/1993 vp, s. 24/I). Tätä periaatetta on johdonmukaisesti noudatettu, vaikka erityisesti Euroopan unionin rikosoikeudellisiin puitepäätöksiin liittyvien velvoitteiden takia oikeushenkilön rangaistusvastuuta on viime vuosina merkittävästi laajennettu uusiin rikoslaissa rangaistavaksi säädettyihin rikoslajeihin.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu on myös nyt käsillä olevaa direktiiviä täytäntöönpan-
taessa rikoslain 9 luvun 1 §:n mukaisesti syytä edelleen rajoittaa koskemaan vain rikos-
lakirikoksia, eikä sitä siten ehdoteta ulotettavaksi koskemaan erityislakien rikkomus-
säännöksiä tai muita vähäisiä rikoksia. Direktiivin velvoitteet oikeushenkilön vastuusta
ehdotetaan tarpeellisin osin pantavaksi täytäntöön säätämällä oikeushenkilön rangais-
tusvastuun soveltamisalaan ehdotettavista uusista rikoksista rikoslaissa.

Lain 48 luvun 9 §:n nojalla oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä so-
velletaan kaikkiin luvussa säädettyihin rikoksiin ympäristörikoksista. Luvun 5 §:n luon-
nonsuojelurikosta koskevan säännöksen täydentäminen liittyy osittain oikeushenkilön
rangaistusvastuun ulottamiseen CITES-asetuksen vastaisiin tekoihin.

Direktiivin 3 artiklan d ja e kohdassa tarkoitetut teot täyttyvät osittain rikoslain 44 luvun
10 §:n ydinenergian käyttörikosta, 11 §:n räjähdერიkosta, 12 §:n varomatonta käsittelyä
koskevien säännösten nojalla. Mainituista rikoksista ei ole säädetty oikeushenkilön ran-
gaistusvastuuta. Direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi oikeushenkilön rangaistusvas-
tuuta koskevat säännökset tulee ulottaa koskemaan myös näitä rikoksia.

Oikeusministeriö on 6 päivänä lokakuuta 2009 asettanut työryhmän valmistelemaan
törkeää metsästysrikosta koskevaa säännöstä rikoslain 48 a lukuun. Metsästysrikoksena
rangaistava suojellun riistaeläimen tappaminen tai hävittäminen, jolla voisi olla direktii-
vin 3 artiklan f kohdassa mainittuja vaikutuksia lajin säilymiseen, tulisi jatkossa toden-
näköisesti arvioitaviksi törkeänä metsästysrikoksena. Direktiivin 6 artiklan velvoitteiden
täyttämiseksi myös oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi jatkossa ulottaa koskemaan
törkeää metsästysrikosta tai osaa siitä. Kyseiset ehdotukset direktiivin velvoitteiden
täyttämiseksi tältä osin tulevat erikseen valmisteltavaksi metsästysrikosta koskevan
valmistelun yhteydessä

1.2 Alusjäterikосdirektiivi ja sen muutосdirektiivi

Alusjäterikосdirektiivin muutосdirektiivillä täydennetään alusjäterikосdirektiiviä 2005/35/EY säännöksillä rikosoikeudellisista seuraamuksista. Muutосdirektiivin johdannon mukaan direktiivien tarkoitus on lähentää luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tekemien, alusten aiheuttamaan ympäristön pilaantumiseen liittyvien rikosten määrittelyä sekä rikoksentekijöiden vastuuvuollisuuden laajuutta ja rikosoikeudellisia seuraamuksia, joita voidaan määrätä näihin rikoksiin syyllistyneille luonnollisille henkilöille.

Muutосdirektiivillä on muutettu alusjäterikосdirektiivin 2005/35/EY artiklaa 1 Tarkoitus, 2 artiklaa Määritelmät, 4 artiklaa Säännösten rikkomiset, 5 artiklaa Poikkeukset ja 8 artiklaa Seuraamukset ja siihen on lisätty 5 a artikla Rikokset, 5 b artikla Yllytys- ja avunanto, 8 a artikla Luonnollisiin henkilöihin kohdistuvat seuraamukset, 8 b artikla Oikeushenkilöiden vastuu ja 8 c artikla Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset.

Alusjäterikосdirektiivin 2005/35/EY ja sitä täydentävän kumotun puitepäättöksen 2005/667/YOS velvoitteet täyttyivät jo silloisen aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain (300/1979), jäljempänä alusjätelaki, sekä rikoslain 48 luvun säännöksillä. Alusjätelain korvannut merenkulun ympäristönsuojelulaki sisältää vastaavat velvoitteet täyttävät säännökset. Muutосdirektiivin velvoitteet koskevat lähinnä rikosoikeudellista lainsäädäntöä, joka vastaa jo edellä mainittuja velvoitteita. Näin ollen muutосdirektiivi ei anna aiheutta muutata kansallista lainsäädäntöä.

Seuraavassa arvioidaan yksityiskohdittain alusjäterikосdirektiivin 2005/35/EY ja sen muutосdirektiivin suhdetta Suomen lainsäädäntöön. Alusjäterikосdirektiivin muuttamattomia säännöksiä tarkastellaan vain siltä osin kuin ne liittyvät muutettuihin tai uusiin säännöksiin.

1 artikla, Tarkoitus

Artiklassa todetaan direktiivin tarkoitus. Tekstiin on muutосdirektiivillä lisätty maininta direktiivin edellyttämistä rikosoikeudellisista seuraamuksista.

2 artikla, Määritelmät

Artikla sisältää määritelmät Marpol 73/78 – yleissopimuksesta, ympäristöä pilaavista aineista, päästöstä, aluksesta ja oikeushenkilöstä.

Ympäristöä pilaavia aineita koskevan määritelmän nojalla alusjäterikосdirektiivin soveltamisala rajoittuu vain öljyn ja irtolastina kuljetettavien haitallisten nestemäisten aineiden päästöihin, vaikka Marpol 73/78 – yleissopimus koskee niiden lisäksi myös eräiden muiden aineiden päästöjä.

Päästön määritelmästä seuraa, että direktiivi koskee miten tahansa aiheutunutta Marpol 73/78 –yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua päästöä aluksesta. Määritelmä vastaa

merenkulun ympäristönsuojelulain 1 luvun 2 §:n 26 kohdan määritelmää päästöstä, joka perustuu niin ikään Marpol 73/78 –yleissopimuksen 2 artiklaan (ks. HE 248/2009, s. 44).

Aluksen määritelmä perustuu MARPOL 73/78-yleissopimuksen 2 artiklan 4 kohtaan. Vastaavasti alus määritellään merenkulun ympäristönsuojelulain 1 luvun 2 §:n 14 kohdassa. Aluksen käsite on laaja ja aluksen käsitteeseen ei liity yleistä kokorajoitusta. Pysyväisluonteisella kiinteällä yhteydellä rantaan varustettuihin kelluviin alustoihin sovelletaan merenkulun ympäristönsuojelulain sijasta ympäristönsuojelulakia ja jätelakia (ks. HE 248/2009, s. 42).

Muutosdirektiivillä artiklaan on lisätty oikeushenkilön määritelmä, joka vastaa EU-säädöksissä tavanomaista määritelmää.

3 artikla, Soveltamisala

Alusjäterikosdirektiiviä sovelletaan artiklan 1 kohdan mukaan kansainvälisen oikeuden mukaisesti ympäristöä pilaavien aineiden päästöihin (a) jäsenvaltion sisäisillä aluevesillä, satamat mukaan luettuina, siltä osin kuin Marpol-yleissopimuksen järjestelmä soveltuu, (b) jäsenvaltion aluemerellä, (c) kansainväliseen merenkulkuun käytettävissä salmissa, joihin sovelletaan vuonna 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen III osan 2 osastossa määrättyä esteetöntä kauttakulkua, siltä osin kuin tällaiset salmet kuuluvat jäsenvaltion lainkäyttövallan piiriin (d) kansainvälisen oikeuden mukaisesti määritellyllä jäsenvaltion talousvyöhykkeellä tai muulla vastaavalla vyöhykkeellä ja (e) aavalla merellä.

Artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan eräin poikkeuksin mistä tahansa aluksesta peräisin oleviin ympäristöä pilaavien aineiden päästöihin riippumatta aluksen lippuvaltiosta.

Artiklan säännökset direktiivin soveltamisalasta koskevat muutosdirektiivin sääntelyä siltä osin, kun se ei koske rikosoikeutta. Yhteisöllä ei EY:n tuomioistuimen asioissa C-440/05 ja C-176/03 tuomioiden mukaan ollut muutosdirektiivin antamisen aikaan voimassa olleiden perustamissopimusten mukaisesti toimivaltaa säätää rikosoikeudellista toimivaltaa koskevia velvoitteita jäsenvaltioille. Tämän vuoksi muutosdirektiivin johdannon 12 kohdassa todetaankin, että rikoksia koskeva lainkäyttövalta olisi vahvistettava jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön ja jäsenvaltioiden kansainvälisestä oikeudesta johtuvien velvoitteiden mukaisesti.

Muutosdirektiivin sisältyvien rikosoikeudellisten säännösten soveltamisala määräytyy siten rikoslain 1 luvun Suomen rikoslain soveltamista koskevien säännösten mukaisesti.

Alusten tavanomaisesta käytöstä aiheutuvia päästöjä koskeva sääntely sisältyy merenkulun ympäristönsuojelulakiin. Lakia sovelletaan 1 luvun 3 §:n mukaan alukseen, joka purjehtii Suomen vesialueella tai talousvyöhykkeellä. Lakia sovelletaan lähtökohtaisesti myös sisävesialueilla ja kotimaan liikenteessä, jollei laissa ole säädetty erikseen tästä poikkeuksia. Suomalaiseen alukseen lakia sovelletaan myös Suomen vesialueen ja talo-

usvyöhykkeen ulkopuolella. Lakia sovelletaan myös alusten tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevien jätteiden vastaanottoon. Sen jälkeen kun aluksen tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevat jätteet on siirretty aluksesta maihin, näihin jätteisiin sovelletaan jätelakia.

Merenkulun ympäristönsuojelulakia ei sovelleta MARPOL 73/78 -yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaleen b kohdan ii alakohdassa tarkoitettuun vahingollisen aineen päästöön, joka suoraan aiheutuu merenpohjan kivennäisvarojen tutkimisesta, hyväksikäytöstä ja näihin liittyvästä rannikon ulkopuolella tapahtuvasta käsittelystä. Tällaisia päästöjä ei koske myöskään alusjäterikosdirektiivi sen 2 artiklassa olevan päästön määritelmän mukaan.

4 artikla, Säännösten rikkomiset

Muutosdirektiivin 4 artiklan 1 kohta sisältää kuvauksen teoista, joita on pidettävä direktiivin säännösten rikkomisina. Kohdan mukaan säännösten rikkomisina pidetään aluksista peräisin olevia ympäristöä pilaavien aineiden päästöjä, vähäiset päästötapaukset mukaan lukien, mille tahansa 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle alueelle, jos päästöt on aiheutettu tahallaan, piittaamattomuudella tai törkeällä huolimattomuudella.

Artiklasta on muutosdirektiivillä poistettu rikokseksi määriteltävien tekojen osalta viittaus kumottuun alusjäterikospuitepäätökseen. Muutosdirektiivin mukaan rikoksena pidettävät teot määritellään sen sijaan direktiivin 5 a artiklassa. Säännösten rikkomisena tarkoitetaan siten tässä yhteydessä tekoja, joiden johdosta tulee ryhtyä direktiiviin 6-7 artiklojen mukaisiin täytäntöönpanotoimiin ja joista tulee säätää 8 artiklan mukaisia seuraamuksia. 8 artiklan mukaisten seuraamusten laatua (rikosoikeudelliset tai hallinnolliset) ei ole tarkemmin määritelty.

Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettuun säännösten rikkomiseen syyllistynyt luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on voitava saattaa vastuuseen. Säännös merkitsee sitä, että siltä osin kun direktiivi ei velvoita säätämään säännösten rikkomisia rikoksiksi, jäsenvaltion on voitava soveltaa luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöön yksityisoikeudellista tai hallinnollista vastuuta.

Koska Suomessa ei ole öljypäästömaksua lukuun ottamatta hallinnollisia seuraamuksia, artiklan velvoitteet tulevat Suomessa täytäntöönpantavaksi rikosoikeudellisilla säännöksillä. Sovellettavaksi tulevat rikoslain 48 luvun ympäristön turmelemista koskevat säännökset sekä merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 3 §:n merenkulun ympäristönsuojelurikkomussäännös.

Direktiivin 4 artikla edellyttää, että myös vähäisiä tapauksia pidetään säännösten rikkomisina ja niihin syyllistynyt luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on voitava saattaa vastuuseen. Johdannon 9 kohdan mukaan vähäisinä tapauksina on pidettävä ”lievempiä tapauksia, joissa aluksista peräisin olevat ympäristöä pilaavien aineiden laittomat päästöt eivät aiheuta veden laadun huononemista”. Veden laadun huononemista ei ole määritelty direktiivissä tarkemmin. Vähäisiinkin tapauksiin sisältyy 4 artiklan säännöksen

mukaan ympäristöä pilaavien aineiden päästämistä veteen, joten niiden voidaan katsoa aiheuttavan ainakin vähäistä veden laadun huononemista.

Rikoslain 48 luvun 3 §:ssä säädetty ympäristörikkomus koskee tekoja, jotka huomioon ottaen ympäristölle tai terveydelle aiheutetun vaaran tai vahingon vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, ovat kokonaisuutena arvostellen vähäisiä. Teon rangaistavuus ei edellytä ympäristön pilaantumista vaan jo vähäisen vaaran aiheuttaminen ympäristölle voi olla rangaistavaa. Ympäristörikkomuksesta voidaan luvun 9 §:n nojalla rangaista myös oikeushenkilöä. Säännös täyttää 4 artiklan velvoitteen, jonka mukaan myös vähäisistä teoista on voitava saattaa vastuuseen sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Koska kysymyksessä on rikosoikeudellinen vastuu, menee Suomen lainsäädäntö direktiivin velvoitteita pidemmälle.

Lisäksi merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 3 §:n 2 momentin 2 ja 4 kohtien nojalla alusjäterikosdirektiivin velvoitteiden vastaiset muut kuin rikoslain 48 luvun 1-4 §:n vastaisesti aiheutetut päästöt ovat merenkulun ympäristönsuojelurikkomuksena rangaistavia, jos teot eivät ole vähäisiä. Rangaistavuus ei edellytä ympäristön pilaantumista. Säännöksen nojalla rikoslain 48 luvun 3 §:n ympäristörikkomusta vähäisemmätkin teot ovat rangaistavia (ks. HE 248/2009, s. 98). Teosta ei voi seurata oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Rikosoikeudellisten seuraamusten vaihtoehtona voidaan niin luonnolliselle henkilölle kuin oikeushenkilöllekin merenkulun ympäristönsuojelulain 3 luvun säännösten nojalla määrätä öljypäästömaksu. Vaikka kysymyksessä on hallinnollinen maksu, on seuraamus rangaistusluonteinen ja käytännössä usein rikosoikeudellista rangaistusta tuntuvampi. Järjestelmän etuina rikosoikeudelliseen menettelyyn nähden ovat erityisesti sen joustavuus ja nopeus. Maksuseuraamus ei kuitenkaan koske vähäisiä päästöjä. Vähäisillä päästöillä tarkoitetaan määrältään pieniä ja vaikutuksiltaan vähäisiä päästöjä. Vähäisyys jää viime kädessä käytännön arvioinnin varaan (HE 77/2005 vp).

5 artikla, Poikkeukset

Artiklassa säännellään sellaiset päästöt, joita ei ole pidettävä edellä 4 artiklassa määritellyinä säännösten rikkomisina. Poikkeukset perustuvat Marpol 73/78 – yleissopimuksen liitteissä mainittuihin sallittuihin päästöihin, joihin säännöksessä viitataan. Poikkeussäännöksiä on selostettu tarkemmin hallituksen esityksessä HE 248/2009 vp. Muutosdirektiivillä on vain teknisesti kirjattu erät viitteet Marpol 73/78 – yleissopimukseen.

Alusten tavanomaisesta käytöstä johtuvia päästöjä koskevan merenkulun ympäristönsuojelulain 2 ja 4 luvussa on säännöksiä sallituista päästöistä, joita ei ole pidettävä alusjäterikkomuksina tai ympäristön turmelemisena. Säännökset vastaavat edellä viitattuja Marpol 73/78 – yleissopimuksen päästökieltoja ja siten myös direktiivin sallimia poikkeuksia.

5 a artikla, Rikokset

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että 4 ja 5 artiklassa tarkoitettuja säännösten rikkomisia pidetään rikoksina.

Artiklan 1 kohdan nojalla säännösten rikkomisina on pidettävä tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettuja tekoja. Säännöksessä mainittua termiä ”piittaamattomuus” ei käytetä Suomen oikeusjärjestelmässä. Järjestelmässämme käytetyt törkeän huolimattomuuden ja tahallisuuden käsitteet kattavat kuitenkin myös direktiivissä tarkoitettua ”piittaamattomuuden”.

Artiklan 2 kohdan mukaan rikoksina ei kuitenkaan ole pidettävä vähäisiä tapauksia, joissa teko ei aiheuta veden laadun huononemista. Direktiivissä ei määritellä tarkemmin, mitä tarkoitetaan veden laadun huononemisella, joten tarkempi määrittely jätetään jäsenvaltioiden harkintaan. Direktiivi ei myöskään edellytä, että veden laadun huononeminen määriteltäisiin täsmällisemmin lainsäädännössä, joten edellytyksen täyttyminen voidaan jättää tapauskohtaiseen harkintaan.

Merenkulun ympäristönsuojelulain 2 luku sisältää säännökset aluksista aiheutuvien öljypäästöjen ehkäisemisestä. Luvun säännökset täyttävät Marpol 73/78 – yleissopimuksen velvoitteet sen uudistetun I liitteen mukaisine muutoksineen. Lain 4 luvussa on säännökset aluksista aiheutuvien haitallisten nestemäisten aineiden päästöjen ehkäisemisestä. Säännökset täyttävät Marpol 73/78 – yleissopimuksen velvoitteet sen uudistetun II liitteen mukaisine muutoksineen. Laissa on säännökset myös muunlaisten Marpol 73/78 – yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien aineiden päästöistä, jotka eivät kuulu muutetun alusjäterikosdirektiivin soveltamisalaan.

Lain 13 luvun 3 § sisältää rangaistussäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan rangaistus vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä ympäristön turmelemisesta, jollei siihen ole syyllistytty huolimattomuudesta ulkomaiselta alukselta, säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1—4 §:ssä.

Lain 13 luvun 3 § 2 momentissa on säännös merenkulun ympäristönsuojelurikkomuksesta, jonka nojalla rangaistaan 2 momentissa lueteltuihin tekoihin muulla tavoin kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tahallaan tai huolimattomuudesta syyllistynyttä. Rangaistavuus edellyttää, ettei teko ole vähäinen (ks. HE 248/2009 vp., s. 98).

Rikosoikeudellisten seuraamusten vaihtoehtona voidaan niin luonnolliselle henkilölle kuin oikeushenkilöllekin merenkulun ympäristönsuojelulain 3 luvun säännösten nojalla määrätä öljypäästömaksu. Maksuseuraamus ei koske vähäisiä päästöjä, mitä ei artiklassa edellytetäkään. Vähäisillä päästöillä tarkoitetaan määrältään pieniä ja vaikutuksiltaan vähäisiä päästöjä. Vähäisyys jää viime kädessä oikeuskäytännön arvioinnin varaan (HE 77/2005 vp.).

Alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivin johdannon 8 kohdan mukaan direktiivillä ei olisi asetettava velvoitteita, jotka koskevat tällaisten seuraamusten tai muun käytettävissä olevan lainvalvontajärjestelmän soveltamista yksittäistapauksissa. Johdannon 11

kohdassa todetaan, ettei direktiivillä rajoiteta muiden, yhteisön lainsäädännön, kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaisten alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta aiheutuvien vahinkojen vastuujärjestelmien soveltamista. Näin ollen alusjäterikosdirektiivi 2005/35/EY tai sen muutosdirektiivi ei estä öljypäästömaksun soveltamista jatkossakin rikosoikeudellisen rangaistuksen sijasta yksittäisessä tapauksessa.

Artiklan 3 kohdan mukaan toistuvat vähäiset tapaukset, jotka eivät aiheuta veden laadun huononemista yksittäisinä tapauksina mutta aiheuttavat sitä yhdessä, on katsottava rikoksiksi, jos päästöt on aiheutettu tahallaan, piittaamattomuudella tai törkeällä huolimattomuudella. Säännöksessä kuvattu teko koskee sellaisia erillisiä päästöjä, joiden yhteisseurauksena on veden laadun huononeminen. Teon voidaan katsoa koskevan vain saman tekijän aiheuttamaa veden pilaamista tietyllä alueella. Säännös ei siten koske menettelyä, jossa eri aluksista aiheutetuilla vähäisillä päästöillä aiheutetaan pitkän ajan kuluessa tietyn alueen veden laadun huononeminen. Säännös ei myöskään kata menettelyä, jossa samasta aluksesta päästetään niin vähäisiä määriä öljyä eri alueille, ettei tämä aiheuta millään alueella veden laadun huononemista.

Rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa kuvattu aineen päästäminen ympäristöön siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista kattaa myös sellaiset teot, joissa henkilö aiheuttaa pilaantumisen useammalla erillisellä päästöllä. Teon katsominen yhdeksi tai erillisiksi teoiksi ratkaistaan vakiintuneesti ottaen huomioon tekojen ajallinen ja paikallinen yhteys. Lisäksi luvun 3 §:ssä säädetty ympäristörikkomus kattaa myös yksittäisiä tekoja, jotka vaaran tai vahingon vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen ovat kokonaisuutena arvostellen vähäisiä. Molemmista teoista voidaan luvun 9 §:n nojalla rangaista myös oikeushenkilöä. Myös edellä mainittu merenkulun ympäristönsuojelurikkomus kattaa sellaiset yksittäiset vähäiset päästötapaukset, joista ei aiheudu ympäristön pilaantumista tai edes vaaraa ympäristölle.

Edellä mainitut voimassa olevat säännökset täyttävät 5 a artiklan velvoitteet.

5 b artikla, Yllytys ja avunanto

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yllytys tai avunanto tahallaan tehtyyn 5 a artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuun rikokseen on rikosoikeudellisesti rangaistava teko. Rikoslain 5 luvun 5 §:n nojalla rangaistaan yllytyksestä ja 6 §:n nojalla avunannosta tahalliseen rikokseen. Säännökset täyttävät artiklan velvoitteet.

8 ja 8 a artikla, Seuraamukset

Artiklat sisältävät tavanomaiset säännökset, joiden mukaan direktiivissä tarkoitetuista säännösten rikkomisista ja rikoksista on säädettävä rangaistukseksi tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset. 8 artikla koskee sekä rikkomuksia että rikoksia, mutta siinä ei yksilöidä minkä luonteisia (hallinnollisia tai rikosoikeudellisia) seuraamusten tulee olla. 8 a artikla velvoittaa säätämään 5 artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuista ri-

koksista sekä 5 b artiklassa tarkoitetusta rikokseen yllyttämisestä ja avunannosta luonnolliselle henkilölle rikosoikeudellisia seuraamuksia. Edellä artiklan 4, 5 a ja 5 b yhteydessä mainitut voimassa olevat rangaistussäännökset ja öljypäästömaksua koskevat säännökset täyttävät artiklan velvoitteet.

8 b ja 8 c artiklat, Oikeushenkilöiden vastuu ja Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset

Artikla 8 b sisältää tavanomaiset säännökset oikeushenkilöiden vastuusta ja artikla 8 c oikeushenkilöihin kohdistettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista. Artikla 8 b koskee vastuuta vain rikoksiksi määriteltävistä teoista. Artiklassa 8 c mainitut seuraamukset voivat olla joko hallinnollisia tai rikosoikeudellisia.

Rikoslain 9 luvussa on yleiset säännökset oikeushenkilöiden rangaistusvastuusta. Lain 48 luvun 9 §:ssä säädetään oikeushenkilön rangaistusvastuusta luvussa tarkoitetuista ympäristörikoksista. Säännökset täyttävät artiklojen velvoitteet.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Rikoslaki

44 luku Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

17 §. *Oikeushenkilön rangaistusvastuu.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 17 § oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan ydinenergian käyttörikosta, räjähderykosta ja varomatonta käsittelyä.

Ehdotus liittyy ympäristörikosdirektiivin 6 ja 7 artiklan velvoitteisiin oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Direktiivin 3 artiklan d ja e kohdassa tarkoitetut velvoitteet täyttyvät osittain rikoslain 44 luvun 10 §:n ydinenergian käyttörikosta, 11 §:n räjähderykosta ja 12 §:n varomatonta käsittelyä koskevien säännösten nojalla. Mainituista rikoksista ei nykyisin ole säädetty oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Sen vuoksi ehdotetaan, että oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevien säännösten soveltaminen laajennettaisiin myös näihin rikoksiin.

Ydinenergian käyttörikoksessa mainittu ydinenergiain taikka sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastainen ydinenergian käyttäminen tai ydinenergian käyttöön myönnetyn luvan ehtojen noudattamatta jättäminen edellyttää paitsi asiantuntemusta myös sellaisia aineellisia resursseja, joita yksityishenkilöillä harvoin on. Tästä johtuen toimintaa, jossa rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä tai määräyksiä voidaan rikkoa, harjoitetaan pääasiallisesti oikeushenkilön muodossa.

Myös osa varomattomana käsittelynä rangaistavista teoista on tyypillisesti oikeushenkilönä harjoitettavaa toimintaa. Tällaisia toimintoja ovat muun muassa säännöksessä mai-

nitut terveydelle tai ympäristölle vaarallisten taikka palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien tai muun vastaavan aineen käyttäminen, käsittely tai säilytys tai radioaktiivista aineen tai säteilylaitteen käsittely siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

Myös räjähdetorjuntaan syyllistyy useimmiten ilman lupaa toimiva oikeushenkilö. Teko koskee vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain taikka sen nojalla annetun säännöksen, kiellon tai määräyksen vastaista taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tapahtuvaa toimintaa. Toiminta voi olla vaarallisten kemikaalien teollista käsittelyä tai varastointia taikka niiden valmistamista, maahantuontia, käyttämistä, siirtämistä tai markkinoille saattamista. Räjähdetorjunnasta tuomitaan myös muun muassa se, joka lain vastaisesti tuo maahan, käyttää, luovuttaa, saattaa markkinoille, asentaa tai huoltaa räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettävää laitetta.

48 luku **Ympäristörikoksista**

1 §. *Ympäristön turmeleminen.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että rangaistavuus koskisi myös aineen, valmisteiden, seoksen, tuotteen tai esineen valmistamista, luovuttamista, kuljettamista, käyttämistä, käsittelyä tai säilyttämistä taikka laitteen käyttämistä pesuaineasetuksen 3 tai 4 artiklan vastaisesti siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle.

Ehdotus liittyy ympäristörikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan rangaistavaksi on säädettävä aineen päästäminen ympäristöön muun muassa direktiivin liitteessä A mainitun pesuaineasetuksen vastaisesti, ja direktiivin 6 artiklan oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaan velvoitteeseen.

Pesuaineasetuksessa kielletyistä teoista vain 3 artiklassa kielletyllä tai 4 artiklan mukaisella poikkeusluvan mukaisella markkinoille saattamisella voi välillisesti olla direktiivin 3 artiklan a kohdassa ja ympäristön turmelemista koskevassa säännöksessä edellytetty ympäristöä tai terveyttä vaarantava luonne. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ympäristön turmelemisena rangaistavaksi säädettäisiin vain mainittujen artiklojen vastainen teko. Markkinoille saattamista vastaisi ensisijaisesti ympäristön turmelemista koskevassa 1 momentin 2 kohdassa mainittu luovuttaminen.

Ehdotettavalla lainmuutoksella pesuaineasetuksen vastaisiin tekoihin voitaisiin soveltaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta direktiivin edellyttämällä tavalla.

Ympäristön turmelemista koskeva säännös koskee tahallisia tai törkeän tuottamuksellisia tekoja. Pesuaineasetuksen 3 tai 4 artiklan vastainen teko voisi nykyiseen tapaan tulla rangaistavaksi myös kemikaalirikkomuksena, jos se tehtäisiin huolimattomuudesta. Kemikaalirikkomussäännöksellä olisi siten jatkossakin itsenäistä soveltamisalaa suhteessa rikoslain säännökseen.

Pesuaineasetuksen vastaisista teoista asetuksen 7 artiklan mukaisen testausvaatimuksen rikkominen tai 9 artiklan vastainen tietojen toimittamisvelvollisuuden laiminlyönti olisivat myös nykyiseen tapaan rangaistavia kemikaalilain 52 §:n 1 momentin 4 kohdan

nojalla kemikaalirikkomuksena. Tällaisesta teosta ei voi seurata oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Lisäksi pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että niissä viitataan vuoden 2000 otsoniasetuksen sijasta vuoden 2009 otsoniasetukseen yleisperustelujen 3 artiklan i kohtaa koskevista perusteluista esitetystä syistä.

5 §. *Luonnonsuojelurikos*. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka nojalla luonnonsuojelurikoksesta rangaistaisiin myös sitä, joka CITES-asetuksen vastaisesti tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta mainitun asetuksen liitteissä A ja B tarkoitetun kohteen ilman asetuksessa tarkoitettua lupaa tai todistusta tai vastoin luvan tai todistuksen ehtoja. Lisäksi rangaistaisiin sitä, joka CITES-asetuksen vastaisesti ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntitarkoituksessa, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi mainitun asetuksen liitteissä A tai B tarkoitetun kohteen.

Ehdotus liittyy direktiivin 6 ja 7 artiklan velvoitteisiin oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Luonnonsuojelurikoksena rangaistavaksi ehdotettuihin tekoihin sovellettaisiin jatkossa oikeushenkilön rangaistusvastuuta luvun 9 §:n nojalla. Vastaavat teot ovat jo nykyisin rangaistavia luonnonsuojelurikkomuksena, johon ei kuitenkaan voida soveltaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta. On myös epäjohdonmukaista, ettei CITES-asetusta ja siihen perustuvaa tunnusmerkistöä ole säädetty rangaistavaksi luonnonsuojelurikoksena rikoslaissa, vaikka CITES-asetuksen vastaisten tekojen moitittavuus vastaa siinä jo nykyisin rangaistavaksi säädettyjä tekoja. CITES-asetuksen vastaisten tekojen säätäminen rangaistavaksi luonnonsuojelurikoksena on siten perusteltua sekä tekojen moitittavuuden että direktiivin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan velvoitteen täyttämiseksi.

Sen sijaan luonnonsuojelulain 44 a §:ssä säädetyn CITES-asetuksessa tarkoitettujen lajien maahantuonnissa ja maastaviennissä hyväksytyjen rajanylityspaikkojen noudattamisen rikkominen sekä tuonti-ilmoituksen antamisen laiminlyönti jäisivät edelleen vain luonnonsuojelurikkomuksina rangaistaviksi tekojen vähäisyydestä johtuen.

2.2 Luonnonsuojelulaki

58 §. *Rangaistukset*. Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädetään luonnonsuojelurikkomuksena rangaistavaksi Euroopan yhteisön niin sanotun CITES-asetuksen liitteessä A ja B tarkoitetun eläimen tai kasvin kaupallinen hyödyntäminen asetuksen 8 artiklan vastaisesti. Mainitun 8 artiklan suomennoksen mukaan rangaistavaksi olisi muun muassa säädetty tällaisen eläimen tai kasvin tarjoaminen ostettavaksi sekä myytäväksi tarjoaminen. Molemmat ilmaisut tarkoittavat samaa eli myyjän toimintaa. Muissa kieliversioissa tarjoaminen ostettavaksi on ilmaistu tavalla, joka kuitenkin viittaa ostajan toimintaan eli siihen, että rangaistavaksi olisi säädetty se, että ostaja tarjoutuu ostamaan CITES-asetuksen tarkoittaman uhanalaisen eläimen tai kasvin (englanniksi ”offer to purchase”, ruotsiksi ”att erbjuda sig att köpa”). Kyseinen asetuksen käännösvirhe on toistettu luonnonsuojelulain 58 §:n 2 momentin 5 kohdassa.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että luonnonsuojelulain 58 §:n 2 momentin 5 kohdassa tekotapa ”tarjoaa ostettavaksi” korjattaisiin muotoon ”tarjoutuu ostamaan”. Näin rangaistavaksi tulisi sekä ostoa edeltävä ostajan toiminta että myyjän kauppaa edeltävä toiminta, myytäväksi tarjoaminen, josta jo nykyisin on säännöksessä maininta.

2.3 Ympäristönsuojelulaki

20 §. *Valtion viranomaiset*. Pykälän 3 momentissa viitataan kumottuun vuoden 2000 otsoniasetukseen (2037/2000). Momentissa oleva viittaus ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vuoden 2009 otsoniasetukseen (EY) N:o 1005/2009.

3 Voimaantulo

Jäsenvaltioiden on saatettava ympäristörikosdirektiivin noudattamisen edellyttämä kansallinen lainsäädäntö voimaan ennen 26 päivää joulukuuta 2010 ja alusjäterikosdirektiivin muutosdirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 16 päivänä marraskuuta 2010. Jäsenvaltioiden on toimitettava ympäristö- ja alusjäterikosdirektiiveissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännöksensä sekä kyseisten säännösten ja direktiivien välinen vastavuustaulukko kirjallisina komissiolle.

Vuoden 2009 otsoniasetuksen 29 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle kansalliset säännökset asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2011. Asiayhteytensä vuoksi asetuksen täytäntöönpanevat lakiehdotukset ehdotetaan kuitenkin tuleviksi voimaan samanaikaisesti ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevien lakiehdotusten kanssa.

Ehdotetut lait rikoslain, luonnonsuojelulain ja ympäristönsuojelulain muuttamiseksi ehdotetaan tuleviksi voimaan viimeistään 25 päivänä joulukuuta 2010.

Sovelletaanko tekoon uutta vai vanhaa säännöstä, ratkaistaan rikoslain 3 luvun 2 §:n säännöksen nojalla. Säännös koskee rikossäännöksen ajallista soveltuvuutta.

Ympäristö- ja alusjäterikosdirektiivi sisältävät ympäristön- ja luonnonsuojeluun liittyviä velvoitteita, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Luonnon- ja ympäristönsuojelu on maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva oikeudenala, johon liittyvistä rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää koskevista asioista päättäminen kuuluu maakunnan lainsäädäntövalan piiriin.

Itsehallintolain 59 b §:n mukaan maakunnan ja valtakunnan välinen toimivallan jako säilyy myös yhteisön oikeuden täytäntöönpanossa.

Direktiivien edellyttämä lainsäädäntö on syytä saattaa maakunnallisin lainsäädäntötoimenpitein voimaan myös Ahvenanmaalla.

4 Säättämisjärjestys

Ehdotetuille laeille ei ole perustuslaista johtuvia esteitä. Lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavallisen lain säättämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 5 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta laissa 409/2009 ja 5 §:n 1 momentti laissa 578/1995 ja 1108/1996, sekä
lisätään 44 lukuun uusi 17 § seuraavasti:

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

17 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Ydinenergian käyttörikokseen, räjähdeterikokseen ja varomattomaan käsittelyyn sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja

neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 tai pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3 tai 4 artiklan vastaisesti taikka jätelain (1072/1993) 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

3) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätelain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen tai jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 vastaisesti taikka tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin ympäristönsuojelulain nojalla annettua asetusta taikka vastoin otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 842/2006, vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 304/2003 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 850/2004 taikka vie maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja vastoin muuntogeenisten organismien valtioiden

rajat ylittävistä siirroista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1946/2003

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

5 §

Luonnonsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen, kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen,

2) luonnonsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti erottaa ympäristöstään taikka tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta kohteen taikka myy, luovuttaa, ostaa tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maahan tai viety maasta taikka

3) luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97 vastaisesti tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta edellä mainitun asetuksen liitteissä A ja B tarkoitettua kohteen ilman asetuksessa tarkoitettua lupaa tai todistusta tai vastoin luvan tai todistuksen ehtoja, taikka ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntitarkoituksessa, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi mainitun asetuksen liitteissä A tai B tarkoitettua kohteen,

on tuomittava *luonnonsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**luonnonsuojelulain 58 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:n
 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 492/1997, seuraavasti:

58 §

Rangaistukset

— — — — — 5) ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai	kuljettaa myytäväksi 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun Euroopan yhteisön asetuksen liitteessä A tai B tarkoitetun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen mainitun asetuksen artiklan 8 vastaisesti, — — — — —
---	---

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki**ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 20 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 681/2008, seuraavasti:

20 §

Valtion viranomaiset

— — — — — Suomen ympäristökeskus toimii otsoniker- rosta heikentävistä aineista annetun Euroo- pan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 sekä tietyistä fluora-	tuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 mukaisena toimivaltaisena viranomaisena. — — — — —
--	--

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____

 kuuta 20 .

Helsingissä päivänä _____

 kuuta 20 .

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

1.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 5 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta laissa 409/2009 ja 5 §:n 1 momentti laissa 578/1995 ja 1108/1996, sekä
lisätään 44 lukuun uusi 17 § seuraavasti:

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

(uusi)

17 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Ydinenergian käyttörikokseen, räjähdeterikokseen ja varomattomaan käsittelyyn sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

1 §

*Ympäristön turmeleminen**Ympäristön turmeleminen*

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja

neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 vastaisesti taikka jätelain (1072/1993) 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

3) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätelain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen tai jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 vastaisesti taikka tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin ympäristönsuojelulain nojalla annettua asetusta taikka vastoin otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 2037/2000, tietyistä fluoraatuista kasvihuonekaasuista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 842/2006, vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 304/2003 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 850/2004 taikka vie maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja vastoin muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1946/2003

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 tai *pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3 tai 4 artiklan* vastaisesti taikka jätelain (1072/1993) 60 §:n 1 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

3) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä jätelain tai sen nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen tai jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 vastaisesti taikka tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin ympäristönsuojelulain nojalla annettua asetusta taikka vastoin otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009, tietyistä fluoraatuista kasvihuonekaasuista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 842/2006, vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 304/2003 tai pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 850/2004 taikka vie maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja vastoin muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1946/2003

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

5 §

Luonnonsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen, kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen *taikka*,

2) luonnonsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti erottaa ympäristöstään taikka tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta kohteen taikka myy, luovuttaa, ostaa tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maahan tai viety maasta,

on tuomittava *luonnonsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

5 §

Luonnonsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen, kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen,

2) luonnonsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti erottaa ympäristöstään taikka tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta kohteen taikka myy, luovuttaa, ostaa tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maahan tai viety maasta *taikka*

3) *luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97 vastaisesti tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta edellä mainitun asetuksen liitteissä A ja B tarkoitetun kohteen ilman asetuksessa tarkoitettua lupaa tai todistusta tai vastoin luvan tai todistuksen ehtoja, taikka ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntitarkoituksessa, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi mainitun asetuksen liitteissä A tai B tarkoitetun kohteen,*

on tuomittava *luonnonsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

2.

Laki**luonnonsuojelulain 58 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 492/1997, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

58 §

58 §

Rangaistukset

Rangaistukset

5) ostaa, tarjoaa ostettavaksi, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun Euroopan yhteisön asetuksen liitteessä A tai B tarkoitetun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen mainitun asetuksen artiklan 8 vastaisesti,

5) ostaa, *tarjoutuu ostamaan*, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun Euroopan yhteisön asetuksen liitteessä A tai B tarkoitetun eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen mainitun asetuksen artiklan 8 vastaisesti,

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

3.

Laki**ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 20 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 681/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Valtion viranomaiset

Valtion viranomaiset

 Suomen ympäristökeskus toimii otsoniker-
 rosta heikentävistä aineista annetun Euroopan
 parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o
 2037/2000 sekä tietyistä fluoratuista kasvi-
 huonekaasuista annetun Euroopan parlamen-
 tin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o
 842/2006 mukaisena toimivaltaisena viran-
 omaisena.

 Suomen ympäristökeskus toimii otsoniker-
 rosta heikentävistä aineista annetun Euroo-
 pan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY)
 N:o 1005/2009 sekä tietyistä fluoratuista
 kasvihuonekaasuista annetun Euroopan par-
 lamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o
 842/2006 mukaisena toimivaltaisena viran-
 omaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

enlighet med riksdagens beslut
 ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 5 § 1 mom.,
 sådana de lyder, 48 kap. 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten i lag 409/2009 och 5 § 1 mom. i lag 578/1995, samt
 fogas till 44 kap. en ny 17 § som följer:

44 kap.

Om brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet

17 §

Juridiska personers straffansvar

På straffbar användning av kärnenergi, sprängämnesbrott och ovarsam hantering tillämpas vad som föreskrivs om juridiska personers straffansvar.

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med kemikalielagen, REACH-förordningen, CLP-förordningen eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem eller med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid

med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG eller i artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel eller en sådan bestämmelse som nämns i 60 § 1 mom. i avfallslagen (1072/1993) eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen, eller som försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 om export och import av farliga kemikalier eller

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG, eller ur landet för ut genetiskt modifierade organismer eller livsmedel eller foder som innehåller sådana i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller försaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

anges i bilaga A eller B till nämnda förordning,

skall för *naturskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) orättmätigt förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller underkastats åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen (1096/1996) eller i stadganden eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den,

2) i strid med lagen om naturskydd eller stadganden eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den avskiljer ett naturföremål från dess omgivning, eller för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium eller säljer, överlåter, köper eller tar emot ett föremål som har avskilts från sin omgivning eller förts in i eller ut ur landet på ett sådant sätt eller

3) i strid med rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium ett föremål som anges i bilagorna A och B till nämnda förordning utan sådant tillstånd eller intyg som avses i förordningen eller i strid med villkoren i ett tillstånd eller intyg, eller köper, erbjuder sig att köpa, anskaffar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder för ekonomisk nytta, säljer, innehar för försäljning, erbjuder eller transporterar till försäljning ett föremål som

2.

Lag**om ändring av 58 § i naturvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen av den 20 december 1996 (1096/1996) 58 § 2 mom. 5 punkten, så-
 dan den lyder i lag 492/1997, som följer:

58 §

Straff

 5) köper, erbjuder sig att köpa, anskaffar
 för kommersiella ändamål, offentligt förevi-
 sar i kommersiellt syfte, använder för eko-
 nomisk nytta, säljer, innehar för försäljning,

erbjuder eller transporterar till försäljning ett
 sådant djur eller en sådan växt eller en del
 eller avledning därav som avses i bilaga A
 eller B till Europeiska gemenskapens i 44 § 1
 mom. avsedda förordning i strid med förord-
 ningens 8 artikel,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20 .

3.

Lag**om ändring av 20 § i miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen av den 4 februari 2000 (86/2000) 20 § 3 mom. sådan den lyder i lag 681/2008, som följer:

20 §

Statliga myndigheter

_____	lamentets och rådets förordning (EG) nr
Finlands miljöcentral är behörig myndig-	842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.
het enligt Europaparlamentets och rådets	_____
förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen	_____
som bryter ned ozonskiktet och Europapar-	

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20 .

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

enlighet med riksdagens beslut
 ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten
 samt 5 § 1 mom.,
 sådana de lyder, 48 kap. 1 § 1 mom. 2 och 3 punkten i lag 409/2009 och 5 § 1 mom. i lag
 578/1995, samt
 fogas till 44 kap. en ny 17 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

44 kap.

Om brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet

17 §

Juridiska personers straffansvar

(ny)

*På straffbar användning av kärnenergi,
 sprängämnesbrott och ovarsam hantering
 tillämpas vad som föreskrivs om juridiska
 personers straffansvar.*

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

1 §

Miljöförstöring

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med kemikalielagen, REACH-förordningen, CLP-förordningen eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem eller med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med kemikalielagen, REACH-förordningen, CLP-förordningen eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem eller med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG eller i arti-

117/EEG eller en sådan bestämmelse som nämns i 60 § 1 mom. i avfallslagen (1072/1993) eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen, eller som försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 om export och import av farliga kemikalier eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG, eller ur landet för ut genetiskt modifierade organismer eller livsmedel eller foder som innehåller sådana i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

kel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel eller en sådan bestämmelse som nämns i 60 § 1 mom. i avfallslagen (1072/1993) eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen, eller som försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 om export och import av farliga kemikalier eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG, eller ur landet för ut genetiskt modifierade organismer eller livsmedel eller foder som innehåller sådana i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) orättmätigt förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller underkastats åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen (1096/1996) eller i stadganden eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den eller

2) i strid med lagen om naturskydd eller

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) orättmätigt förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller underkastats åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen (1096/1996) eller i stadganden eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den,

2) i strid med lagen om naturskydd eller

stadganden eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den avskiljer ett naturföremål från dess omgivning, eller för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium eller säljer, överlåter, köper eller tar emot ett föremål som har avskilts från sin omgivning eller förts in i eller ut ur landet på ett sådant sätt,

skall för *naturskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

stadganden eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den avskiljer ett naturföremål från dess omgivning, eller för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium eller säljer, överlåter, köper eller tar emot ett föremål som har avskilts från sin omgivning eller förts in i eller ut ur landet på ett sådant sätt, *eller*

3) *i strid med rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium ett föremål som anges i bilagorna A och B till nämnda förordning utan sådant tillstånd eller intyg som avses i förordningen eller i strid med villkoren i ett tillstånd eller intyg, eller köper, erbjuder sig att köpa, anskaffar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder för ekonomisk nytta, säljer, innehar för försäljning, erbjuder eller transporterar till försäljning ett föremål som anges i bilaga A eller B till nämnda förordning,*

skall för *naturskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 58 § i naturvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen av den 20 december 1996 (1096/1996) 58 § 2 mom. 5 punkten, så-
dan den lyder i lag 492/1997, som följer:

Gällande lydelse

58 §

*Straff**Föreslagen lydelse*

58 §

Straff

5) köper, erbjuder till försäljning, anskaffar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder för ekonomisk nytta, säljer, innehar för försäljning, erbjuder eller transporterar till försäljning ett sådant djur eller en sådan växt eller en del eller avledning därav som avses i bilaga A eller B till Europeiska gemenskapens i 44 § 1 mom. avsedda förordning i strid med förordningens 8 artikel,

5) köper, *erbjuder sig att köpa*, anskaffar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder för ekonomisk nytta, säljer, innehar för försäljning, erbjuder eller transporterar till försäljning ett sådant djur eller en sådan växt eller en del eller avledning därav som avses i bilaga A eller B till Europeiska gemenskapens i 44 § 1 mom. avsedda förordning i strid med förordningens 8 artikel,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 20 § i miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i miljöskyddslagen av den 4 februari 2000 (86/2000) 20 § 3 mom., sådan den lyder i lag 681/2008, som följer:

Gällande lydelse

20 §

Statliga myndigheter

Finlands miljöcentral är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.

Föreslagen lydelse

20 §

Statliga myndigheter

Finlands miljöcentral är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.

Denna lag träder i kraft den 20 .

LIITE

Ympäristörikosdirektiivin liitteissä A ja B luetellut direktiivin 3 artiklaan liittyvät EY:n säädökset ja niitä vastaava kansallinen lainsäädäntö

3 artiklan a kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 70/220/ETY moottoriajoneuvojen päästöjen aiheuttaman ilman pilaantumisen estämiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 §	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 72/306/ETY ajoneuvojen dieselmootoreiden päästöjen vähentämiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 §	”
Direktiivi 76/160/ETY uimaveden laadusta ¹	Terveystensuojelulaki (763/1994) 54 §	”
Direktiivi 77/537/ETY pyörillä varustettujen maatalous- ja metsätraktoreiden dieselmootoreiden päästöjen vähentämiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä	Valtioneuvoston asetus (716/2001) traktoreiden EY-tyyppihyväksynnästä (kumottu) Sosiaali- ja terveysministeriön päätös (996/1997) traktoreiden EY-tyyppihyväksyntävaatimuksista (kumottu)	”
Direktiivi 78/176/ETY titaanidioksiditeollisuuden jätteistä	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”
Direktiivi 79/117/ETY tiettyjä tehoaineita sisältävien torjunta-aineiden markkinoille saattamisen ja käytön kieltämisestä ²	Laki kasvinsuojeluaineista (1259/2006) 45 ja 47 §. Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	44 luku 1 ja 12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 82/176/ETY kloorialkaadiektrolyysiteollisuuden elohopeapäästöjen raja-arvoista ja laatutavoitteista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1022/2006) vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 83/513/ETY kadmiumpäästöjen raja-arvoista ja laatutavoitteista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1022/2006) vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista	”
Direktiivi 84/156/ETY muiden kuin kloorialkaliektrolyysiteollisuuden elohopeapäästöjen raja-arvoista ja laatutavoitteista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1022/2006) vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista	”
Direktiivi 84/360/ETY teollisuuslaitosten aiheuttaman ilman	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”

¹ Direktiivi 76/160/ETY on kumottu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/7/EY uimaveden laadun hallinnasta.

² Direktiivin kumoaa 14 päivänä kesäkuuta 2011 parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta.

pilaantumisen estämisestä		
Direktiivi 84/491/ETY heksakloorisykloheksaanipäästöjen raja-arvoista ja laatutavoitteista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Asetus 1022/2006 vesiympäristölle vaaralliset ja haitalliset aineet	”
Direktiivi 85/203/ETY ilmanlaatustandardeista typpidioksidille	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (711/2001) ilmanlaadusta	”
Direktiivi 86/278/ ympäristön, erityisesti maaperän, suojelusta käytettäessä puhdistamolietettä maataloudessa	Jätelaki (1072/93) 5 ja 8 § Valtioneuvoston päätös (282/1994) puhdistamolietteen maatalouskäytöstä.	”
Direktiivi 86/280/ETY direktiivin 76/464/ETY liitteen luetteloon sisältyvien tiettyjen vaarallisten aineiden päästöjen raja-arvoista ja laatutavoitteista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1022/2006) vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista	”
Direktiivi 87/217/ETY asbestin aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä ja vähentämisestä	Jätelaki (1072/93) 18 § Valtioneuvoston päätös (659/1996) ongelmajätteistä Valtioneuvoston päätös asbestityöstä	”
Direktiivi 90/219/ETY geneettisesti muunnettujen mikro-organismien käytöstä suljetussa tilassa	Geenitekniikkalaki (377/1995) 42 §	”
Direktiivi 91/271/ETY yhdyskuntajätevesien käsittelystä	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) liite I ja liite II Vesihuoltolaki (119/2001) 7 ja 8 § Valtioneuvoston asetus (888/2006) yhdyskuntajätevesistä	”
Direktiivi 91/414/ETY kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta ³	Laki kasvinsuojeluaineista (1259/2006) 45 ja 47 §. Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	44 luku 1 ja 12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 91/676/ETY vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (931/2000) maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 94/25/EY huviveneitä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä ⁴	Lailla eräiden huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista (621/2005) 39 §	”
Direktiivi 94/63/EY bensiinin varastoinnista ja sen jakelusta varastoalueilta huoltoasemille aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteitten (VOC) päästöjen torjunnasta	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46, 110 a ja b ja 116 § Valtioneuvoston päätös (468/1996) bensiinin varastoinnin päästöjen rajoittamisesta	”
Direktiivi 96/49/EY vaarallisten aineiden rauta-tiekuljetuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä ⁵	Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994), 19 §.	”

³ Direktiivin kumoaa 14 päivänä kesäkuuta 2011 parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta.

⁴ Direktiiviä on muutettu direktiivillä 2003/44/EY huviveneitä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun direktiivin 94/25/EY muuttamisesta.

⁵ Direktiivi on kumottu ja korvattu direktiivillä 2008/68/EY vaarallisten aineiden sisämaankuljetuksista.

Direktiivi 96/62/EY ilmanlaadun hallinnasta ja arvioinnista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (711/2001) ilmanlaadusta	”
Direktiivi 97/68/EY liikkuviin työkoneisiin asennettavien polttomoottoreiden kaasu- ja hiukkaspäästöjen torjuntatoimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) Valtioneuvoston asetus polttomoottorien pakokaasu- ja hiukkaspäästöjen rajoittamisesta (844/2004)	”
Direktiivi 98/8/EY biosidituotteiden markkinoille saattamisesta	Kemikaalilaki (744/1989) 12, 25-30 h ja 52 § 2 kohta Valtioneuvoston asetus (20/2008) biosidivalmisteista (466/2000) Ympäristöministeriön asetus biosidivalmisteen hyväksymisen tai rekisteröinnin hakemisesta, markkinoilta poistamisesta ja erityisehdoista	”
Direktiivi 98/70/EY bensiinin ja dieselpolttoaineiden laadusta ⁶	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1271/2000) moottoribensiinin dieselöljyn laatuvaatimuksista	”
Direktiivi 98/83/EY ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta	Terveystensuojelulaki (763/1994), 54 §	”
Direktiivi 1999/13/EY orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46, 110 a ja b ja 116 § Valtioneuvoston asetus (435/2001) haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta	”
Direktiivi 1999/30/EY ilmassa olevien rikkidioksidin, typpidioksidin ja typen oksidien, hiukkasten ja lyijyn pitoisuuksien raja-arvoista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (711/2001) ilmanlaadusta	”
Direktiivi 1999/32/EY tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämisestä	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (689/2006) kaasuöljyn rikkipitoisuudesta	”
Direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista	Laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004) Valtioneuvoston asetus (1040/2006) vesienhoidon järjestämisestä	”
Direktiivi 2000/69/EY ilmassa olevan bentseenin ja hiilimonoksidin raja-arvoista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (711/2001) ilmanlaadusta	”
Direktiivi 2001/18/EY geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön	Geenitekniikkalaki (377/1995) 42 §	”
Direktiivi 2001/80/EY tiettyjen suurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46, 110 a ja b ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1017/2002) polttolaitosten päästöjen rajoittamisesta	”
Direktiivi 2002/3/EY ilman otsonista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 § sekä	”

⁶ Direktiiviä on muutettu direktiivillä 2009/30/EY direktiivin 98/70/EY muuttamisesta bensiinin, dieselin ja kaasuöljyn laatuvaatimusten osalta sekä kasvihuonekaasupäästöjen seurantaan ja vähentämiseen tarkoitetun mekanismin käyttöönoton osalta, neuvoston direktiivin 1999/32/EY muuttamisesta sisävesialusten käyttämien polttoaineiden laatuvaatimusten osalta ja direktiivin 93/12/ETY kumoamisesta.

	108 a, b, c e ja f § ja 116 § Valtioneuvoston asetus (783/2003) alailmakehän otsonista Valtioneuvoston asetus (711/2001) ilmanlaadusta	
Direktiivi 2004/107/EY ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (164/2007) ilmassa olevasta arseenista, kadmiumista, elohopeasta, nikkelistä ja polysyklisistä aromaattisista hiilivedyistä	”
Asetus (EY) N:o 648/2004 pesuaineista	Kemikaalilaki (744/1989) 8c, 8 e ja 52 § 4 kohta	<i>Ehdotettu rikoslaki 48 luku, 1 § 1 momentin 2 kohta</i>
Asetus (EY) N:o 850/2004 pysyvistä orgaanisista yhdisteistä	Kemikaalilaki (744/1989) 8 c, 8 e ja 52 § 5 kohta	Rikoslaki 48 luku, 1 § 1momentin 2 ja 3 kohta, 2- 4 §
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/55/EY ajoneuvojen puristussytytysmoottoreiden kaasumaisten ja hiukkasmaisten päästöjen sekä ajoneuvoissa käytettävien maa- tai nestekaasulla toimivien ottomoottoreiden kaasupäästöjen torjumiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 §	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Komission direktiivi 2005/78/EY ajoneuvojen puristussytytysmoottoreiden kaasumaisten ja hiukkasmaisten päästöjen sekä ajoneuvoissa käytettävien maa- tai nestekaasulla toimivien ottomoottoreiden kaasupäästöjen torjumiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/55/EY täytäntöönpanosta sekä sen liitteiden I–IV ja VI muuttamisesta	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 §	”
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/7/EY uimaveden laadun hallinnasta	Terveystensuojelulaki (763/1994), 54 §	”
Direktiivi 2006/11/EY tiettyjen yhteisön vesiympäristöön päästettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisenesta	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus (1022/2006) vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista	”
Direktiivi 2006/40/EY moottoriajoneuvojen ilmastointijärjestelmien päästöistä	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 §	”
Direktiivi 2006/118/EY pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta	Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006)	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Asetus (EY) N:o 842/2006 tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46, 108 a-108 f ja 116 § Valtioneuvoston asetus (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta	Rikoslaki 48 luku, 1 § 1momentin 2 ja 3 kohta, 2- 4 §
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 715/2007 moottoriajoneuvojen tyyppihyväksynnästä kevyiden henkilö- ja	Ajoneuvolaki (1090/2002) 96 § Liikenne- ja viestintäministeriön asetus (1248/2002) autojen ja	48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §

hyötyajoneuvojen päästöjen (Euro 5 ja Euro 6) osalta ja ajoneuvojen korjaamiseen ja huoltamiseen tarvittavien tietojen saatavuudesta	perävaunujen rakenteesta ja varusteista	
--	---	--

3 artiklan b kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 75/439/ETY jäteöljyhuollosta ⁷	Jätelain (1072/1993) 5, 6 ja 18 § Valtioneuvoston päätös (101/1997) öljyjätehuollosta	48 luku 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 91/689/ETY vaarallisista jätteistä ⁸	Jätelaki (1072/1993) 6 § 1 momentin 4 kohta sekä 60 § Jäteasetus liitteet 2-4 Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”
Direktiivi 92/112/ menettelytavoista titaanidioksiditeollisuuden jätteiden aiheuttaman pilaantumisen vähentämistä ja mahdollista poistamista koskevien ohjelmien yhdenmukaistamiseksi	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”
Direktiivi 94/62/EY pakkauksista ja pakkausjätteistä	Jätelaki (1072/1993) 2 luku ja 6 § 1 momentin 4 kohta, 18 a -18 g § ja 60 § Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”
Direktiivi 96/59/ polykloorattujen bifenyyliden ja polykloorattujen terfenyyliden käsittelystä (PCB/PCT)	Jätelaki (1072/1993) 5 ja 18 §	”
Direktiivi 1999/31/EY kaatopaikoista	Jätelaki 6 § 1 mom 4 kohta ja 60 § Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista (861/1997)	”
Direktiivi 2000/53/EY romuajoneuvoista	Jätelaki (1072/1993) 2 luku ja 6 § 1 momentin 4 kohta sekä 60 § Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 §	”
Direktiivi 2000/76/EY jätteenpoltosta	Jätelaki (1072/1993) 6 § 1 momentin 4 kohta sekä 60 § Valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta (362/2003)	”
Direktiivi 2002/95/EY tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa	Jätelaki (1072/1993) 4 ja 5 §, 6 § 1 momentin 4 kohta, 18 a -18 g §, 18 i §	”
Direktiivi 2002/96/EY sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta	Jätelaki (1072/1993) 4 ja 5 §, 6 § 1 momentin 4 kohta, 18 a -18 g §, 18 i §, 18 h § 2 momentti	”
Direktiivi 2006/12/EY jätteistä ⁹	Jätelaki (1072/1993) 60 §	”
Direktiivi 2006/21/EY kaivannaisteollisuuden jätehuollosta	Patoturvallisuuslaki (494/2009) Jätelaki (1072/1993) 6 § 1 momentin 4 kohta sekä 60 § Kaivoslaki (503/1965)	”

⁷ Direktiivin on korvannut jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu direktiivi 2008/98/EY.

⁸ Direktiivin on korvannut jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu direktiivi 2008/98/EY.

⁹ Direktiivin on korvannut jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu direktiivi 2008/98/EY.

	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus kaivannaisjätteistä (379/2008)	
Direktiivi 2006/66/EY paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista	Jätelaki (1072/1993) 2 luku ja 6 § 1 momentin 4 kohta 18 a -18 g §,18 i §, 18h § 5 momentti sekä 60 § Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 7, 8, 9, 28, 29, 41-46 ja 116 § Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista (422/2008)	”

3 artiklan c kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Asetus 1013/2006/EY jätteiden siirrosta	Jätelaki (1072/1993) 36§ 2 momentin 45 -49 §, 60§ 3 kohta	48 luku 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2-4 §
Asetus (EY) N:o 1418/2007 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 liitteessä III tai IIIA lueteltujen tiettyntyyppisten jätteiden viennistä hyödynnettäväksi maihin, joihin ei sovelleta OECD:n päätöstä jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvonnasta	Jätelaki (1072/1993) 36§ 2 momentin 45 -49 §, 60§ 3 kohta	48 luku 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2-4 §

3 artiklan d kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 76/769/ETY tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä ¹⁰	Kemikaalilaki (744/1989) 52 § 2 momentti	44 luku 11-12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 96/82/EY vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 23, 124 §	44 luku 10-12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 1kohta ja 2-4 §

3 artiklan e kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 2006/117/Euratom radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta	Ydinenergialaki (990/1987), 69 § Säteilylaki (592/1991), 60 § ja 61 § (säteilyrikkomus)	44 luku 10 ja 12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 1kohta ja 2-4 §
Direktiivi 96/29/Euratom perusnormien vahvistamisesta	Säteilylaki (592/1991), 60 § ja 61 § (säteilyrikkomus)	44 luku 12 §

¹⁰ Direktiivi on kumottu kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006, niin sanottu REACH-asetus, liitteen XVII muuttamisesta annetulla komission asetuksella (EY) N:o 552/2009.

työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivalta säteilyltä aiheutuvilta vaaroilta		48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §
Direktiivi 2003/122/Euratom korkea-aktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden ja isännättömien lähteiden valvonnasta	Säteilylaki (592/1991), 60 § ja 61 § (säteilyrikkomus)	44 luku 12 § 48 luku 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2-4 §

3 artiklan f kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 58 §	48 luvun 5 §
Direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 58 § Metsästyslaki (615/1993) 74 §	48 luvun 5 § 48 a luvun 1 §
Direktiivi 2006/44/EY suojelua ja parantamista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 58 §	48 luvun 5 §

3 artiklan g kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Asetus 338/97 luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 44 ja 58 § Laki koe-eläintoiminnasta (62/2006) 12 ja 37 §	<i>Ehdotettu 48 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohta</i>

3 artiklan h kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 58 §	48 luvun 5 §
Direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 58 §	48 luvun 5 §

3 artiklan i kohtaan liittyvä EY-säädös	EY-säädöksen täytäntöönpanolaki	Rikoslain säännös
Asetus 2037/2000 otsonikerrosta heikentävistä aineista ¹¹	Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 116 §	48 luku 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 2-4 §

¹¹ Asetus on korvattu otsonikerrosta heikentävistä aineista annetulla asetuksella (EY) N:o 1005/2009.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-739-5 (nid.)
ISBN 978-952-466-740-1 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIOEUVESTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi